

KÄLLAN TILL GOD FINLÄNSK MAT

ATRIA PRODUCENTER

TEMA: ENTREPRENÖRSKAP OCH ARBETE UNDER FLERA GENERATIONER

3/2024

20

Tillsammans i generationer

*”På andras
axlar, men på
egna ben”*

10 Markörer till
ekonomisk framgång

15 En vecka på Peltolas
spannmålsgård

24 Kontroll över utfodrings-
kostnaden i slaktsvinstallet



Status: företagare

DEN FINLÄNDSKA landsbygdens ryggrad är entreprenörskap, arbete och gemenskap som fortgår över generationerna. Lantbruksföretagarna har lagt grunden för livsmedelsproduktionen och skogsbruket. Familjerna på gårdarna har också fostrat ett betydande antal finländska företagare till andra sektorer. Entreprenörskap handlar om att själv ta och bära ansvar – att blicka framåt genom vindrutan, inte i backspeglarna.

SYMPATI GER INTE MAT PÅ BORDET. Lantbruksföretagens lönsamhet avgörs av produktivitet och kostnadskontroll samt ett framåtblickande ledarskap. Subventioner är kompensationer som drar alla över en kam och som sällan avgör företagets lönsamhet. En företagare måste stå ut med skuldsättning och en viss grad av osäkerhet. Att av princip sträva efter skuldfrihet kan förstöra även ett bra företag. Då kan utvecklingsarbete förbli ogjort och generationskedjan riskera att avbrytas, när man redan från början ligger efter. Det vore en god idé att i framtiden dela ut vimplar till företag i stället för släktgårds-vimplar. Arbete över generationsgränserna borde förstås som lantbruksföretagets kontinuitet. Vem som helst som tänker som en företagare och har en företagares uthållighet kan bli företagare.

STRATEGI. En väl genomtänkt strategi som bygger på de egna styrkorna underlättar planeringen och påminner om vad man vill uppnå med företagandet. Den tar också udden av de mest fartfyllda idéerna och begären. Det är bra att komma ihåg att antalet lantbruksföretag halveras på tio år när evolutionen leder till allt större företag. Med vilken strategi hålls gården kvar bland de företag som överlever? "Vasablodet"

mäts genom ekonomistyrning, egenskaper som arbetsgivare och förmåga att se bortom dåliga tider. En välformulerad strategi är en av de bästa garantierna för ett lantbruksföretag.

SE UPP FÖR DJUPA VATTEN. Nätverkande inom hela näringslivet skapar perspektiv och ger insikter i entreprenörskapets utmaningar. Att fastna i de egna små kretsarna och enbart prata med den egna referensgruppen kan leda till grumligt vatten. Att försöka klara av mer än vad man orkar med är sällan vägen till ett lyckat resultat: en sådan situation går ofta ut över företagarens närmaste krets. Samtal med andra företagare och professionella som kan ge stöd är vardagsmat. Dagens unga företagargeneration är betydligt bättre på att söka stöd för sitt psykiska orkande än den föregående generationen. Det är också en god idé att söka sig till arbete utanför det egna företaget; det ger perspektiv på entreprenörskapet och den egna branschen. Ett mått på entreprenörskap är att man lär sig av sina misstag och är snäll mot sig själv. Hobbyer som för tankarna bort från jobbet är värdefulla.

NYA FÖRETAGARE, NYA VINDAR. Nya företagare är i regel högt utbildade, medan den äldre generationen ofta får stor betydelse som en källa till visdom vid sidan om den unga intelligensen. Generationsskiftet är långa processer, men när man planerar dem väl, kan den gamla generationen lämna och efterträdaren fatta beslutet för framtiden. Jag behövde flera år och ett 60 kilometers avstånd för att kunna lämna!

Ahti Ritola
Andelslaget Itikka, styrelseordförande
Företagare sedan 1985

4

GLOBAL FORUM

*Finland klarar sig
med ansvarsfullhet*

8

GENERATIONSSKIFTET TOG FEM ÅR

*Flera decennier av
systematiskt arbete på
Mäntyniemi gård*

15

EN VECKA PÅ PELTOLAS SPANNMÅLSGÅRD

I detta nummer följer vi vardagen på Peltolas spannmålsgård

24

KONTROLL ÖVER UTFODRINGSKOSTNADEN

*Vi delar projektets
bästa lärdomar*

32

KAMRATSTÖD HÅLLER UPPE ORKEN

För kycklinguppfödaren är grannhjälpen ovärderlig

ATRIA
PRODUCENTER

Atria
FRÅN FAMILJEGÅRDAR SEDAN 1961

Utgivare: A-Tuottajat Oy **Tryckeri:** PunaMusta Oy
Chefredaktör: Laura Kaski **Redaktionsråd:** Sinikka Hassinen,
Niina Immonen, Hanna Hyvärinen, Teija Paavola, Marko
Jokinen, Anne Rauhala, Tomi Karsikas, Susanna Vehkaoja och
Harri Muilu **Planering:** BSTR **Ombrytning:** Kind Company

Trycksak
4041-0209

ATRIA PRODUCENTER 3/2024

2 **LEDARE**

Status: Företagare

10 **MARKÖRER FÖR EKONOMISK FRAMGÅNG**

"Målmedvetenhet är den viktigaste egenskapen för en framgångsrik företagare"

12 **MARKNADSÖVERSIKT**

Lägesbild över nötkreaturs-, svin-, fjäderfä- och spannmålsmarknaden

14 **"BLICKA FRAMÅT"**Ordförande för Atria Nöt-utvecklingsgruppen
Inga Manninen18 **DEN KLIMATSMARTA KLÖVERN**

Klöverns betydelse i minskandet av utsläppen av växthusgaser

19 **TEMA: ENTREPRENÖRSKAP OCH ARBETE UNDER FLERA GENERATIONER**

Gamla visdomar och nya kunskaper i botten av entreprenörskap

26 **MINDRE ÄR MER NÄR MAN SKA LASTA SVIN**

På Juolas slaktsvingård har man utvecklat lastningsrutinerna

27 **GENOM SKYARNA**

Drönare som hjälpmedel för att kontrollera skador och kvalitet på åkerskiftet

28 **MINSKNINGEN AV ANTALET DIKOR INTE ÖNSKVÄRT**

Produktionen av nötkött minskar snabbare än konsumtionen

30 **INVIGNING AV FJÄDERFÄFABRIKEN**

Producenterna är engagerade i ren finländsk livsmedelsproduktion

32 **KAMRATSTÖD HÅLLER ORKEN UPPE**

För kycklinguppfödaren är grannhjälpen ovärderlig

34 **GRUPPBILDNING VIKTIGARE ÄN PROJEKTNAMNEN**

I södra Österbotten har verksamhet i smågrupper ordnats i redan åtta år

35 **UTVECKLINGSPROJEKTET SKAPAR FRAMTIDSTRO**

Nya utvecklingsprojekt vänder blicken mot framtiden

36 **SEPPO PAAVOLA**

"Ständig utveckling skapar grund för framgång"

38 **ANDESLAGENS VINSTFÖRDELNING CIRKA 8,8 MILJONER**

Den ekonomiska betydelsen av medlemskapet ökar

40 **SOMMARBILDTÄVLINGENS SKÖRD**

SommARBildtävlingens bästa bilder utvalda

41 **SKÖRDESÄSONGENS GODSAKER**

Nöt och kyckling trivs med godsakerna från höstens skördesäsong

42 **FÄRSKT**

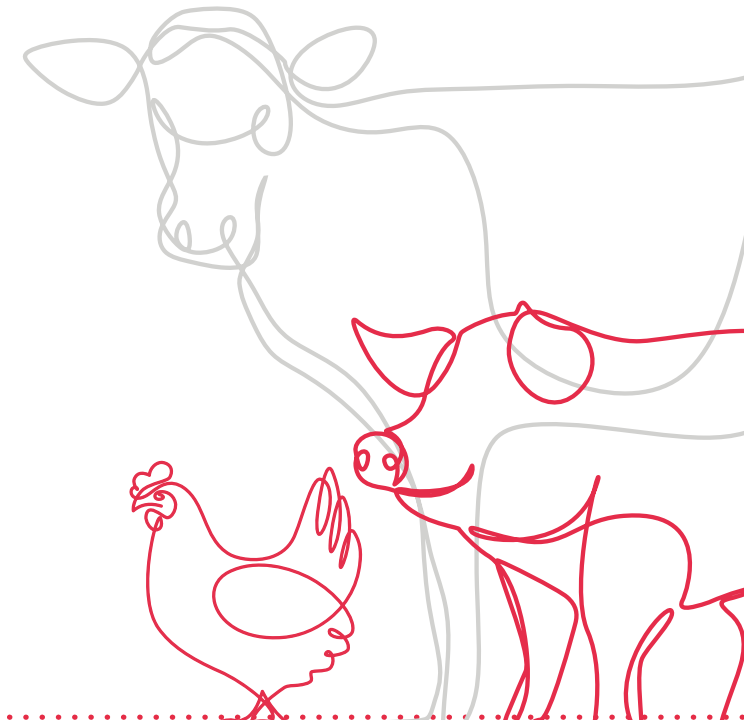
Nytt och aktuellt

43 **PERSONPORTRÄTT**

Andelslagens VD Ilkka Nykänen

Fjäderfä regerar!

I rött kött
betonas
ansvarstagande
och krav på etisk
verksamhet



Köttproduktionens framtid bestäms av krav på djurvälstånd och miljömässig hållbarhet – men också av pengar och politik. Det är därför produktionen ser olika ut på olika håll i världen, nu och i framtiden.

Kyklingens andel av den globala köttkonsumtionen kommer att öka samtidigt som andelen av andra köttslag minskar. Å andra sidan förväntas den totala köttkonsumtionen, även konsumtionen av kött som inte kommer från fjäderfä, att öka.

Claus Deblitz tror att det finska nötköttet har exportmöjligheter tack vare dess höga kvalitet, rimliga pris och gröna image. Deblitz är biträdande direktör för Thünen-institutet och koordinatör för agri benchmarks nätverk för nötkreatur, får och svin.

Djurvälståndet och produktionens miljöpåverkan är frågor som inte kan ignoreras i framtiden.

– Användningen av torv som strö är en miljöfråga och en utsläppskälla. Det är ett hett ämne i Tyskland, säger Deblitz.

Om torven fasas ut i Finland bör utvecklandet av alternativa strömedel stödjas, säger han.

Industriländernas effektiva produktionsmodeller bör redan av miljöskäl göras tillgängliga även för utvecklingsländerna i takt med att deras produktion växer.

PRODUKTION I ENLIGHET MED FÖRHÅLLANDENA

Deblitz vill inte rangordna olika former av och metoder för nötköttproduktion. Vilken produktionsmetod som är bäst beror på de lokala miljö-

förhållandena och de ekonomiska realiteterna.

Ett exempel är utfodringen. Hos nötkreatur kan majsensilage ge effektivare tillväxt än vallensilage, men för den finländska produktionen är jämförelsen av dessa meningslös, eftersom produktion av majsensilage på grund av klimatförhållandena inte är ett alternativ i Finland, säger Deblitz.

Å andra sidan är mjölkproduktionen i genomsnitt lönsammare än köttproduktionen, och kalvar som föds på mjölkgårdar måste användas för köttproduktion. I Finland är produktionen baserad på mjölkproduktion och jämförelse med uppfödningen av kötttraser är meningslös. Deblitz säger att fördelningen av mjölk- och köttproduktionen i världen sker baserat på miljömässiga, ekonomiska och politiska ramvillkor. I Finland är ett av de senare de höga subventionerna.

Deblitz säger att han förväntas över den höga subventionsnivån i Finland.

– Utan de nuvarande subventionerna skulle den finska produktionen inte vara lönsam på lång sikt.

Han säger att han både i forskning och genom sina erfarenheter av måltider i Finland har sett att utmärkt nötkött kan produceras lika bra av mjölkkor eller korsningar som av kötttraser.

– Mycket beror på vad som görs efter att djuret lämnar gården: transporten, slakten och mognadslagringen av köttet.

SPÅRBAR PRODUKTION UTAN ANTIBIOTIKA

Craig Chibanda, lantbruksekonom vid Thünen-institutet, sammanfattar att tre faktorer är avgörande för en fjäderfägarde framgång: kvaliteten på strö och dunungar samt djurhanteringsmetoderna. Enligt agri benchmark-nätverkets jämförelse presterar en typisk finländsk slaktkycklinggård bra på alla dessa punkter.

– Finländska gårdar är bland de bästa i EU när man jämför den dagliga tillväxten och foderverkningsgraden. Det som är exceptionellt är att fåglarna inte gallras under uppfödningen, säger Chibanda.

På agri benchmarks fjäderfäkonferens ombads deltagarna att namnge två viktiga finländska metoder som de skulle vilja exportera till sina länder. Den första var produktionen utan antibiotika.

– Kunskaperna om den antibiotikafria produktionens hälsofördelar ökar ständigt, särskilt medvetenheten om den minskade risken för antibiotikaresistens, säger Chibanda.

Den andra faktorn var spårbarhet. – Detta skulle kunna ge stora fördelar i många länder, eftersom det skulle göra det lättare att spåra sjukdomar och därmed öka konsumenternas förtroende.

Chibanda betonar att i takt med att fjäderfäköttets popularitet fortsätter att öka och



MANDES VERHAAGH.



CRAIG CHIBANDA.



befolkningen växer, kommer produktionen att öka även i utvecklingsländerna. På grund av detta kommer miljöbestämmelserna att behöva skärpas och verkställas effektivt för att begränsa potentiella hälso- och miljörisker.

MED ELLER UTAN SVANS?

– Afrikansk svinpest minskade svinkötsproduktionen i Kina och resten av Asien under 2020, men produktionen har återgått till det tidigare. Nu dominerar Asien helt klart, säger Mandes Verhaagh, forskare vid Thünen-institutet, som arbetar med frågor om konkurrenskraften inom svinkötsproduktion, samt projektledare för agri benchmark-nätverket för svin.

”Vilken produktionsmetod som är bäst beror på de lokala miljöförhållandena och de ekonomiska realiteterna.”

Svinkötsproduktionen växer i hela världen och i framtiden kommer allt fler aspekter kring djurväl-färden att bli

CLAUS DEBLITZ, Craig Chibanda, Mandes Verhaagh och Robert Hoste (på bilden) föreläste på det internationella köttbranschforumet Global Forum i Seinäjoki i juni.

aktuella i området. En av de viktigaste av dessa, som klart påverkar produktions lönsamhet, är svanskupering hos smågrisar. Enligt nätverkets jämförelse verkar den finländska smågrisproduktionen vara lönsam.

– Den finländska svinkötsproduktionen skulle bli ännu lönsammare om EU skulle förbjuda svanskupering i sitt territorium. Detta skulle öka produktionskostnaderna i andra länder och därmed utjämna konkurrensvillkoren. Enligt Verhaags beräkningar skulle kostnaden per sålt slaktsvin öka med cirka 12–22 euro i slaktsvinstadiet.

Verhaag applåderar finländarnas ansträngningar att minska svansbitningen.

– Vi har sett många smågrisar och svin med långa svansar i Finland. Ni gör redan ett fantastiskt arbete i Finland. ■



TEXT: Hanna Pehkonen, viestintätoimisto Selander

Framtidens svinkötsproducent

”John är en västeuropeisk svinkötsproducent från framtiden, från år 2043. Han har 800 suggor på sin gård och producerar nästan 30 000 slaktsvin per år. De föds upp vid tre olika enheter.

John tjänar dubbelt så mycket som hans far gjorde som uppfödare av slaktsvin. Den höga inkomsten är ett bevis på uppskattning av livsmedelsproduktionen. Kunderna ser producentens lön som en rättvis kompensation för en produktion enligt strikta normer, som gynnar producenten, djuren, produkterna och miljön.

Johns gård har ett nära samarbete med kunderna för att tillgodose deras specifika behov. Fluktuationerna i foderpriserna innebär betydande ekonomiska risker som inte bärs av producenten ensam. Ett nära samarbete innebär att vinster och förluster delas i kedjan mellan foderleverantören, producenten och köttbolaget.

Djurväl-färden har förbättrats avsevärt på 20 år. Svanskupering, kastre-

ring och tandklippning av smågrisar är snarare undantag än regel. Djuren har gott om plats och stimulansmaterial. Produktionskostnaderna har stigit med 25 procent, men detta kompenseras av de högre intäkterna – djurväl-färden är ett krav och något som kunderna är beredda att betala för.

Det är svårt att hitta utbildad arbetskraft. Arbetet har automatiserats så långt det går, ända ner till rengöringen av boxar och hanteringen av djur. Djuren övervakas med hjälp av monitorer, kameror och mikrofoner. Dessutom har djuren ett chip, med vilket de kan identifieras och som övervakar bland annat deras rörelser, ätande, drickande, hjärtfrekvens och kroppstemperatur.

Grisningarna är schemalagda till tre efter varandra följande dagar var tredje vecka. Tack vare kunskapsbaserad ledning och en bättre djurhälsa är dödligheten lägre och foderverkningsgraden bättre.

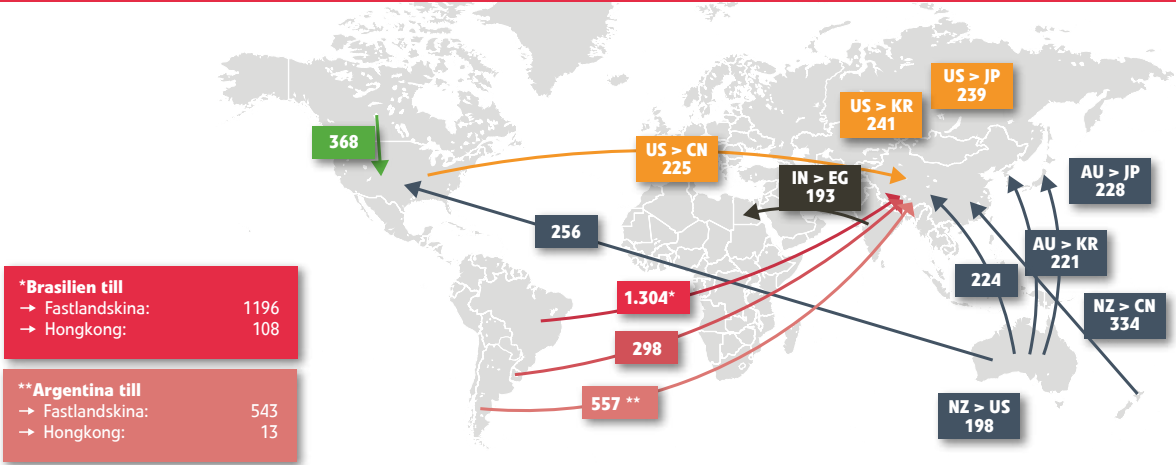
Johns anställda tar en dusch innan de går in i svinstallet. När de rör sig

mellan avdelningar byter de stövlar och overaller. Antibiotika används mycket lite tack vare biosäkerhetskraven och den automatiserade övervakningen av djuren.

Inom EU produceras mindre svinkött än för 20 år sedan. Syftet är att producera kött för de egna behoven snarare än för export. Öron, svansar och grisfötter exporteras till de länder där efterfrågan finns. Inget kött importeras, eftersom EU:s krav på produktsäkerheten, djurväl-färden och den miljömässiga hållbarheten är striktare än någon annanstans.”

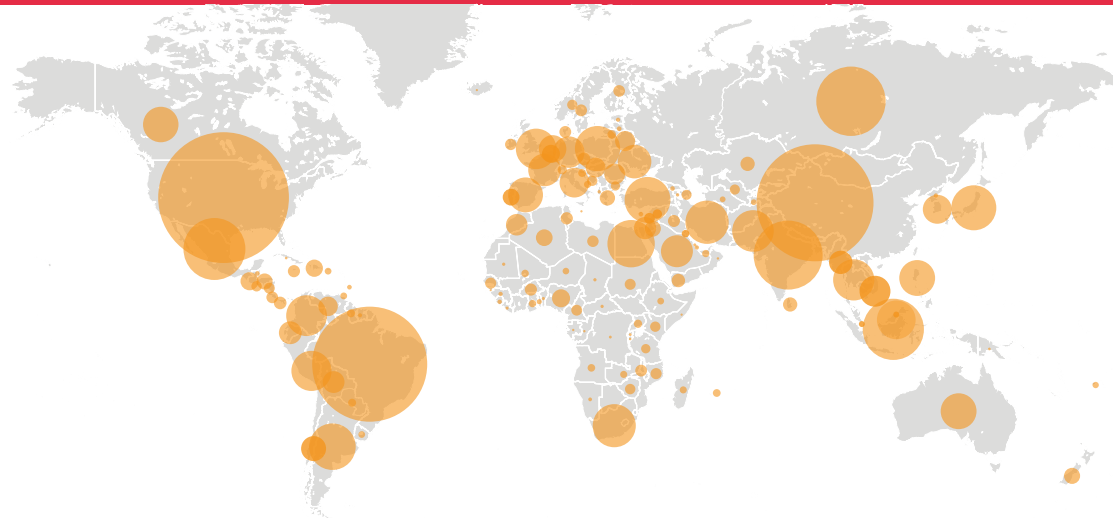
Visionen av framtidens svinkötsproducent formulerades av Rober Hoste, senior ekonomist inomsvinkötsproduktion vid Wageningenens universitet och ordförande för InterPIG.

DE TIO STÖRSTA HANDELSFLÖDENA FÖR NÖTKÖTT 2023 (TUSEN TON)



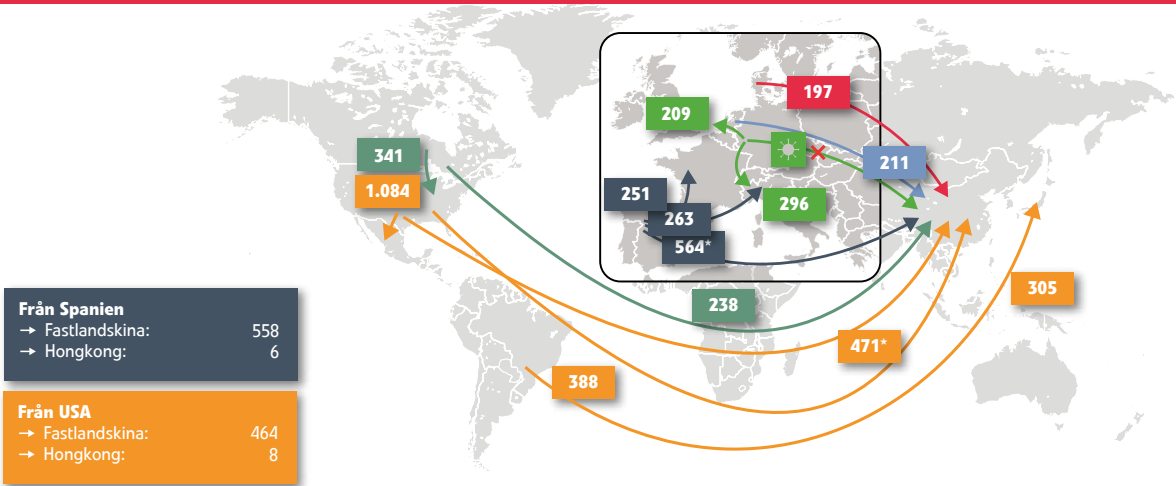
NÖTKÖTT EXPORTERAS främst till Asien. Brasilien och Argentina är de största exportörerna till Kina, Japan och Korea. För de europeiska länderna finns ingen plats i världshandeln utanför EU. Deblitz förväntar sig fortsatt export till Asien även inom den närmaste framtiden. Han tror att exporten till Afrika kommer att öka i takt med befolkningstillväxten, men att en stor del av denna export har ett lägre värde jämfört med exporten till de asiatiska marknaderna.

KYCKLINGKÖTTSPRODUKTIONEN I VÄRLDEN 2022 (TUSEN TON)



ASIEN DOMINERAR produktionen av fjäderfäkött, men produktionen växer inte bara i Kina utan även i Brasilien, USA och EU-länderna. Djursjukdomar, beaktandet av djurväl-färden och produktionens inverkan på klimatet kommer att påverka den framtida produktionen, konsumtionen och handeln med fjäderfäkött.

DE TIO STÖRSTA EXPORTFLÖDENA FÖR FLÄSKKÖTT 2023



SVINKÖTT EXPORTERAS till Kina. Spanien och USA är de största exportländerna. Exporten från Tyskland upphörde på grund av afrikansk svinpest.

Källa: UNComtrade 2024, * Fastlandskina, Hongkong och Macao

Källa: FAOstat 04/2024

Källa: UNComtrade 2024, * Fastlandskina, Hongkong och Macao

På Mäntyniemi gård värdesätter man sämja och planering

Juulia Pauninsalo kommer in för att sätta på kaffet. Före detta husmodern Tarja Jaatinen har bakat en bärpaj och Lauri Jaatinen bär ut koppar och fat tillsammans med två snabbfotade hjälpredor, Seela (5) och Isla (2) Jaatinen. Före detta husbonden Antero Jaatinen sätter sig vid bordsändan – utan husbondsfasoner. Numera är det Juulia Pauninsalo och Lauri Jaatinen som är överhuvuden på Mäntyniemi gård i Toivakka i Mellersta Finland.



Antero Jaatinen blev husbonde på Mäntyniemi 1969. I ladugården fanns plats för sju mjölkkor. Mjölkkohållningen krävde att man var på plats hela tiden, och dessutom behövde mjölkmaskinen bytas ut. Den nya husbonden visste att förändringar skulle behövas.

År 1974 sålde Jaatinen mjölkborna och gick över till köttdjur. **Tarja** flyttade in ett par år senare och paret började utveckla gården tillsammans. Båda förstod att skötseln av gården var ett stort åtagande som krävde att arbetet planerades. Båda var också intresserade av att gå olika kurser och lära sig nya saker.

– De hjälpte oss att formulera visioner för framtiden, säger Antero.

Lauri Jaatinen tog över gården för sex år sedan. I ladugården fanns – och finns fortfarande – 500 djur. Mäntyniemi är en av de största nötköttsgårdarna i Mellersta Finland.

Under Lauris och **Juulias** tid har fokus legat på att förbättra gårdens infrastruktur, så som gårdsplanerna och vägarna.

Foderlagret har byggts ut, åkrar iståndsatts och man har byggt en biogasanläggning. Alla dessa renoveringar har gjorts med blicken på framtiden. Avsikten är att öka antalet djur under de närmaste åren.

SÄMJA GENOM SAMSPEL

På Mäntyniemi har man under alla år planerat arbetet väl, och även förarbetet inför överlämnandet av stafettpinnen gjordes noga. Man visste att det lätt uppstår tvister vid ägarbyte, och det ville man inte ha.

– Generationsskiftet tog fem år, säger Juulia.

För uppgiften anlätades en extern konsult. Därefter planerades tillsammans med banken finansieringen av ägarbytet.

– I slutändan är det ändå bara matematik. Den gamla generationen kan inte begära så högt pris att gården går under, säger Lauri.

– Båda paren måste klara livhanken efter affären, fortsätter Antero.

Tarja och Antero flyttade ut från Mäntyniemi ett par år före gården såldes. De byggde sig ett nytt hus på mindre än en kilometers avstånd. Nära, men ändå tillräckligt långt bort. Lauri betonar vikten av att göra färdigt en gång för alla och att inte lämna kvar förbehåll för sytning. Det är viktigt att alla vet sin roll och även kommer ihåg den.

– Vi lägger oss inte i varandras göranden, beskriver Tarja hemligheten bakom ett smidigt samarbete.

– Men vi vet att vi kan få hjälp om det kniper, säger Lauri.

VÄLBEFINNANDET ÄR VIKTIGT

Mäntyniemi gård förflyttades från Sordavala landskommun. Sordavala kyrkas kyrkböcker förstördes i en brand, så gården har förmodligen en längre historia än vad som finns på papper. Gårdens historia har belagts från 1724.

– Släkten Jaatinen har nosat på dynga i århundraden, skämtar Antero.

Under århundradena har både världen och gårdshållningen förändrats många gånger om. Lauri värdesätter

”Hos Mäntyniemi har man under alla år planerat arbetet väl, och även förarbetet inför överlämnandet av stafettpinnen gjordes noga.”

Mäntyniemis historia, men inte till vilket pris som helst.

– I dag är gården ett företag och affärsverksamhet. Släkthistoria är fint och hedervärt, men den betalar inte räkningarna. Det måste vara möjligt att sluta med gårdshållning om det skulle behövas. Man ska inte hålla på med något på bekostnad av sin egen hälsa och välbefinnande, betonar han.

På Mäntyniemi har man länge förstätt vikten av välbefinnande. I något skede började Antero och Tarja åka på årliga semestrar söderut, och i början av millenniet anställde de en fast medarbetare. För Lauri och Juulia innebär välbefinnande bland annat att väckarklockan inte ringer klockan 5 på morgonen.

– Man måste se till att hemmet är en plats där man känner sig som hemma, säger Lauri.

Ett år efter köpet byggde det nya husbondparet en terrass och köpte en badtunna. Just nu bygger de en bastu i den tidigare värmecentralen. Bastun och duschrummet på andra våningen kommer att ha fönster på hela gavelns bredd, med utsikt över åkern och kvällssolen. Där vilar ögat. ■

”Målmedvetenhet är den viktigaste egenskapen för en framgångsrik företagare”

Markören till ekonomisk framgång på gården

När vi frågar Timo Jaakkola, expert på lantbruksekonomi och företagande, vad som behövs för att gården ska vara ekonomiskt framgångsrik, är svaret varken stora markarealer eller många djur.

I stället beskriver han en bonde, en lantbruksföretagare som har en klar vision för verksamheten och det man vill uppnå.

– Målmedvetenhet är den viktigaste egenskapen för en framgångsrik företagare. Man måste kunna sätta upp mål och arbeta konsekvent mot dem. Förvåningsvärt få gårdar har formulerat sina mål på ett sätt som gör det möjligt att mäta verksamheten, säger **Timo Jaakkola**.

Enligt honom har alla framgångsrika företagare en sak gemensamt:

– Framgångsrika företagare lägger ner eget arbete på att hitta lösningarna. De väntar inte på att någon annan ska göra det. De försöker hitta utvecklingsområden, utvecklar sin egen verksamhet och förbättrar sitt eget sätt att arbeta. Det är så man uppnår resultat.

Nyckeln till framgång ligger i nyfikenhet, intresse och en hunger efter att utveckla gården och hitta nya möjligheter.

– Man måste ha modet och djärvheten att förändra verksamheten när förändring behövs. Om något inte fungerar, måste man ändra på det. Om den nästa lösningen inte heller blir bra, måste man sluta. Det är ingen idé att hålla på med något som inte fungerar!

EN BUFFERT FÖR SÄMRE TIDER

På en gård som gör ett bra resultat följer man outtröttligt vart pengarna har gått under tidigare år och håller koll på aktuella och kommande utgifter och inkomster. Enligt Jaakkola är kassalikviditet och -budgetering de viktigaste finansiella indikatorerna och verktygen.

– Det talas mycket om lönsamhetskrisen, men ofta handlar det snarare om en kassakris. Även på en mycket lönsam gård kan kassan vara tom om alla pengar går till amorteringar och skatter.

”Rörelsebidraget är ett nyckeltal som framgångsrika gårdar håller ett vaksamt öga på.”

– Att arbeta med en tom kassa är riktigt jobbigt och tufft. Om man inte har pengarna för att köpa insatsvaror när man inte produktionsmålen, vilket orsakar värre problem. Överdimensionerade fasta kostnader drabbar kassaflödet så att avkastningen på investeringarna inte blir vad den skulle kunna vara.

För att klara sig genom dåliga år lägger den framgångsrika företagaren undan pengar under de goda åren och bygger upp en buffert.

KOLL PÅ RÖRELSEBIDRAGET

Rörelsebidraget är ett nyckeltal som framgångsrika gårdar håller ett vaksamt öga på. Rörelsebidraget ger information om hur effektiv den operativa verksamheten är.

– Det visar företagets överskott från marknadsintäkterna och subventionerna efter avdrag av de direkta produktionskostnaderna. Rörelsebidraget är det belopp som företaget kan använda på att betala av skulder och en lön till företagaren. Rörelsebidraget är också en viktig indikator när företagaren bedömer investeringarnas lönsamhet och återbetalningstid.

MINST TIO PROCENTS AVKASTNING

Jaakkola definierar en bra investering som en investering som betalar sig på tio år eller mindre. En framgångsrik lantbruksföretagare strävar efter minst tio procents avkastning på det investerade kapitalet.

Det är också viktigt att investeringen är i linje med företagarens mål, att

TIMO JAAKKOLA

Timo Jaakkola, VD för Lanterra Oy, ett konsultföretag inom lantbruk, är själv också bonde. Han började som husbonde på den 150 hektar stora spannmålgården Simula år 1992, när räntan för banklån låg på 11 procent och på de förmånliga statliga lantbrukslånen på 9 procent.

– Vår lösning var att vi avskedade arbetstagaren som mina föräldrar hade anställt och min fru och jag hade jobb utanför gården direkt från början. Produktionsprocesserna lades om när det fanns utrymme för det. På så sätt kunde vi minska antalet arbetstimmar per hektar.

Tanken på tillväxt begravdes för ungefär tio år sedan när det stod klart att man inte hade någon efterträdare i familjen.

– Lantbruksföretagandet är alltså på väg mot sitt slut för vår del. Det är så det är, varje generation fattar sina egna beslut.

den alltså ger möjlighet att uppnå de mål som företagaren har satt upp för verksamheten, sitt eget liv och sitt välbefinnande.

Experten påminner om att det främmande kapitalet, alltså skulderna, alltid ska stå i proportion till företagets storlek och resultat, så att företaget även kan stå emot chocker utifrån.

– Svarta svanar kan komma, det har vi sett under de senaste åren. Framgångsrika företagare har även under de senaste åren fortsatt att prestera bra eller bättre än tidigare, medan problemen har vuxit ytterligare för dem som har det kämpigt.

RESPEKT FÖR KOMPETENS

Det är viktigt att se upp med gårdens skuldsättning, särskilt när verksamheten är ny.

– Om en ung bonde behöver 20 studieveckors utbildning för att komma i gång, så borde man kräva minst samma kunskaper för en investering på en miljon euro. Man måste själv kunna

lägga upp en affärsplan och tolka kalkylen som gjorts för investeringen. Med andra ord måste man förstå vad man håller på med.

Jaakkola påpekar att ett företag aldrig ska vara större än företagaren, eftersom det då finns risk för att man förlorar känslan av kontroll. Detta kan leda till utmattning och många problem. Ju större projekt, desto mer yrkeskunskap och hård kompetens behövs det.

– Kompetensen är delvis också beroende av vilken typ av data som fås om verksamheten. Gammaldags, kontantbaserad redovisning för skatteändamål är inte tillräckligt i denna föränderliga värld. Man ska ha dubbel bokföring och kostnadsberäkning för att kunna prognostisera likviditeten och hantera kassan.

Bristande ledarskap och kompetens är alltid förknippade med höga risker.

– På sociala medier ser jag att en hel del saker görs utifrån magkänslan. Bristande kunskaper om företagsledning är ett stort problem. ■

TIMO JAAKKOLA, som arbetar som expert på lantbruksekonomi och företagande, har själv en över 30 år lång karriär som lantbruksföretagare bakom sig. Gården Simula ligger i Mouhijärvi.

”FRAMGÅNGSRIKA FÖRETAGARE lägger ner eget arbete på att hitta lösningarna. De väntar inte på att någon annan ska göra det”, säger Jaakkola.

FORMELN FÖR FRAMGÅNG

- Framgångsrika gårdar har en tydlig vision och mätbara mål, mot vilka man konsekvent arbetar.
- Framgångsrika företagare söker lösningar själv, förbättrar kontinuerligt sin verksamhet och anpassar sig till förändringar när situationen kräver det.
- Kassalikviditet och -budgetering är centrala ekonomiska indikatorer. Det är viktigt att man under goda år bygger upp en buffert för dåliga år.
- Rörelsebidraget följs noga eftersom det visar hur effektiv den operativa verksamheten är och hur mycket överskott som finns kvar för att betala av skulder och en lön till företagaren.
- En bra investering betalar sig på tio år och ger minst tio procents avkastning på det investerade kapitalet. Det främmande kapitalet ska stå i proportion till verksamhetens storlek och resultat.

Framåt med jämna steg

Den lyckade sommarsäsongen underlättade marknadssituationen för kött. Konsumenterna väljer dock fortfarande mest basprodukter och utmaningarna med prissättningen på den inhemska och internationella marknaden fortsätter. Utvecklingen på spannmålsmarknaden är ganska jämn.

FJÄDER



TEXT: Matti Perälä, direktör för fjäderfäverksamheten, Atria Finland Ab

En stark sommarsäsong bakom oss

Grillsäsongen är kommersiellt sett Atrias starkaste tid och den gångna sommaren var inget undantag. Olika grillkorvar är sommarens vinnare och särskilt Atrias Wilhelm har hittat sin plats på folks grillar. Atrias kyckling är ett minst lika populärt val till grillen. Traditionella filéer och lårbitar sålde mest, men även sommarens nyhet, grillduon, gick bra. Välsmakande produkter och något större förpackningar var en favorit hos många familjer och grillsällskap under den gångna som-

maren. För Atrias kyckling var hela sommarsäsongen relativt lyckad, även om konkurrensen har hårdnat. På restaurangsidan går affärerna trögt och branschen lider av konsumenternas försämrade köpkraft. Trots att konsumenterna är mycket i rörelse och åter på restauranger under sommaren, är engångsköpen mindre än tidigare. På grund av distansarbete har personal- och lunchrestauranger färre matgäster än tidigare. Som tur är äter många ändå ofta Atrias färdigrätter hemma.

Den officiella invigningen av Atrias nyligen färdigställda nya fjäderfäanläggning hölls i slutet av augusti. Alla kycklingproducenter, kunder och samarbetspartner var inbjudna till festligheterna. Det var ett fint evenemang med många festtal och åtminstone jag kände av producenternas nöjdhet med den trygghet som den nya anläggningen ger för framtiden. Den nya anläggningen kommer att ge oss många möjligheter under de kommande åren.

I Finland har importen stått för 19 procent av konsumtionen under det

första halvåret och även tillväxten är stark, 22 procent. Förra året stod importerad kyckling för 16 procent av den totala konsumtionen och under tidigare år har importen legat på cirka 14 procent. Denna utveckling är inte bra och inget vi kan acceptera. Konsumtionsökningen riktar sig i alltför hög grad på importerat kött och berövar oss alla på möjligheter till tillväxt. Tyvärr är det importerade köttet mycket billigt, vilket gör att vi hamnar i ett tufft priskrig. Den stora importen till trots har den inhemska slakten ökat med fyra procent, även om vi också gjort investeringar och startat upp den nya anläggningen. Detta förebådar konkurrens på hemmaplan.

En utveckling av konsumenternas köpkraft skulle vara en positiv nyhet för oss alla. Just nu riktas en lite för stor andel av konsumtionen på de allra mest basala produkterna, samtidigt som andelen av butikernas egna varumärken har ökat på bekostnad av varumärkesprodukter.

var stort under tröskningen, delvis på grund av den tidiga starten. Även denna höst framhävdes betydelsen av odlingsavtal som säkerställer försäljningen av spannmålen vid den önskade leveranstiden. Priserna i Finland var på våren klart högre än i närliggande områden, men under augusti-september har priserna fallit till samma nivå som i grannländerna.

Utsikterna för spannmålsmarknaden ser ganska jämna ut. För nästa års leveransperioder kommer terminspriserna för spannmål att vara något högre än under hösten. Marknaden följer nu hur höstsådden i EU lyckas och den begynnande skördesäsongen på södra halvklotet. Globalt är spannmålslagernivåerna inte på väg upp, så förändringar på marknaden är möjliga om förhållandena försämrats. I Finland är spannmålshandeln vanligtvis lugn under årets sista del.

majsskörden håller sig nära fjolårets nivå och korn och havre ligger långt över fjolårets nivå. Också i Ryssland och Ukraina förväntas skörden bli mindre än förra året. I Nordamerika däremot har man fått en bra skörd i år. Tillgången till spannmål har dock varit god i Europa, och efter tröskning har priserna lagt sig ungefär 10 procent under fjolårets nivå. Undantaget är havre, vars pris har sjunkit betydligt mer på grund av det stora utbudet. I år har havreskörden varit god i alla större odlingsländer.

Naturrekursinstitutet uppskattar att skörden av foderspannmål i hemlandet är 11 procent större än i fjol och motsvarar ungefär den genomsnittliga skörden de senaste fem åren. Havre- (+18 %) och veteskorpen (+4 %) översteg tydligt genomsnittet för de senaste fem åren. Kornskörden är bättre än i fjol, men ligger långt efter femårsgenomsnittet. Spannmålsutbudet

SPANNMÅL



TEXT: Ilkka Ala-Fossi, direktör för foderaffärsverksamheten, A-Foder Ab

Utsikterna för spannmålsmarknaden ser ganska jämna ut

I skrivande stund har spannmålen skördats i Europa, med undantag för majs. Förhållandena under växtsäsongen var utmanande, särskilt i Västeuropa, och totalskörden i EU-27 ligger cirka 6 procent under genomsnittet för de senaste fem åren. Jämfört med i fjol är särskilt veteskorpen mindre, medan

SVIN



TEXT: Markku Hirvijärvi, direktör, Köttaffärsverksamheten & Export- och industrihandel, Atria Finland Ab

Fortsatta prisutmaningar, ökade volymer

Försommaren (april-maj) var en ganska bra period för den europeiska svinköttsmarknaden. Efterfrågan var hög och lagren låga. Förväntningarna infriades dock inte under perioden juni-augusti. Orsaken till det här var restauranghandeln och grillandet, som i Europa var betydligt lägre än

prognoserna. Som ett resultat sänktes till exempel producentpriserna i Tyskland med 0,20 € i slutet av juli och början av augusti. Lågrprisprodukterna, som korv, säljer fortfarande bra, men de dyrare, som ytter- och innerfilé, är under prispress. Danmark har fortfarande problem med överproduktion i förhållande till efterfrågan. Detta kommer att orsaka störningar på marknaden även framöver. Kina är fortfarande en utmanande marknad för bitkött, prisnivån är för låg i förhållande till Europas kostnader. Handeln med benprodukter och slaktbiprodukter såsom huvud, fötter och svansar går bra och prisnivåerna förväntas förbli stabila under H2. En utredning om prisdumpning i Kina pågår och Atria har svarat på frågorna som ställts till oss. Vi följer situationen och kommer att fatta beslut för att styra situationen utifrån eventuella extra tullavgifter.

På de asiatiska marknaderna har handeln i Sydkorea varit stabilare efter

vissa hamburgerbiffar, vilket innebär att efterfrågan fortfarande är större än produktionen i klasserna N3 och N2.

Den grundläggande efterfrågan på värdefulla styckningsdetaljer är fortsatt svag, även om sommarens kampanjer har ökat försäljningen i Europa. Detta förbättrar emellertid inte lönsamheten, men lagren är i bättre skick än året innan. Tyvärr fortsätter handeln med hudar att vara svag, eftersom försäljningen av soffor och skor fortfarande är låg, samtidigt som lädersäten i nya bilar blir allt ovanligare.

JN-Meat har behållit sin starka marknadsposition och sommarens försäljning gick upp. I Sverige har handeln varit bra sett till volymerna, men prisnivåerna är inte tillfredsställande. I Japan har handeln med nötkött börjat växa, även om volymerna fortfarande är låga. Vi förväntar oss tillväxt även där.

Vårt dotterbolag Kaivonliha har starkt bidragit till lagerminskningen under årets första halva genom att producera hamburgerbiffar av hög kvali-

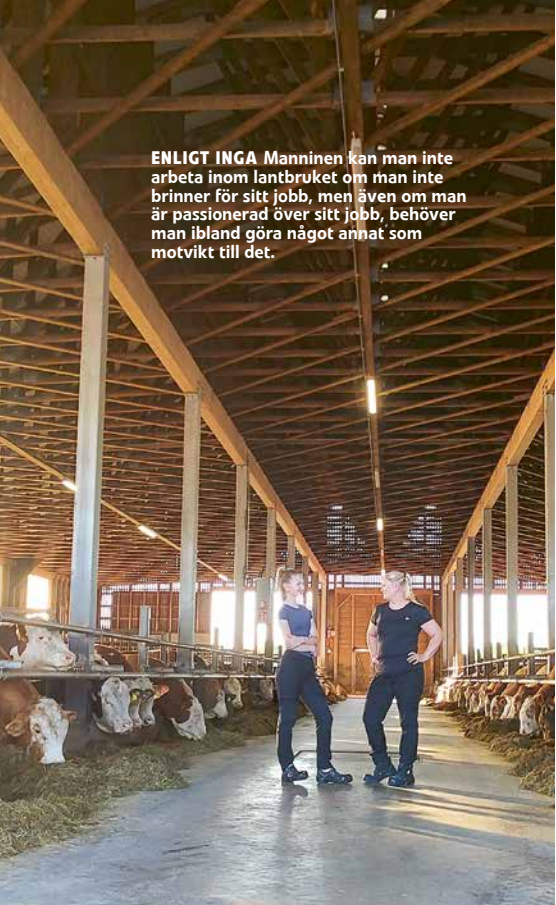
en svår start på året. Framför allt restauranghandeln har varit livligare än väntat under sommaren och vi hoppas att denna trend håller i sig även efter högsäsongen. I Japan har Atrias antibiotikafria produkter klarat sig bra, även om volymerna fortfarande är måttliga. Trenden pekar dock uppåt. Projektet för expansion av sortimentet har varit mycket framgångsrikt under sommaren och kommer att fortsätta under Q4/2024 och i början av 2025. På hemmamarknaden har de fluktuationer i volymer och tidsplaner som vi hade i början av året på grund av strejkerna planat ut under sommaren. Volymer har varit tillfredsställande, men priserna, särskilt för ytter- och innerfilé, är fortfarande för låga. Detaljhandeln har gått bra under sommaren och konsumenterna har valt produkter med inhemskt ursprung. Även färdigrätter och köttprodukter har gått väl på marknaden. Vi hoppas de fortsätter att prestera på samma sätt.

tet. Korv Görans har varit mycket framgångsrikt med sin goda kebab. Den övergripande styrningen mellan bolagen har utvecklats på ett bra sätt.

Försäljningen av malet kött har varit större än under en normal sommar, vilket kan bero på den regniga sensommaren eller av att allt fler grillar hamburgare. I hemlandet är efterfrågan på värdefulla styckningsdetaljer fortsatt svag, men sommarens kampanjer har bidragit till en bättre försäljning och lagren ser bra ut. Kampanjer försämrar dock nästan alltid lönsamheten.

Råvarupriserna för malet kött och kebab har stigit i Europa och i hemlandet och lagren har minskat under sommaren. Vi hoppas på fortsatt stabilitet i prisnivåerna för rött kött. Vi kommer att fortsätta att se över och förbättra våra strukturer och kostnader för att uppnå bättre framgång 2025 och där-efter.

Vi kommer att fortsätta det smarta och ihärdiga utvecklingsarbetet tillsammans för en bättre framtid.



ENLIGT INGA Manninen kan man inte arbeta inom lantbruket om man inte brinner för sitt jobb, men även om man är passionerad över sitt jobb, behöver man ibland göra något annat som motvikt till det.

TEXT: Hanna Hyvärinen, marknadsföringsplanerare, A-Producenter Oy och A-Foder Oy
BILD: Inga Manninen

”Nätverka och blicka framåt”

Inga Manninen, den nya ordföranden för Atria Nöt-utvecklingsgruppen, är en stadsbo som ursprungligen inte hade någon bakgrund inom lantbruket. Hon har dock hittat sitt drömjobb som landsbygdsföretagare och trivs utmärkt med det.

Inga Manninens familj bor i Yli-Ii, nära Uleåborg vid Ijo älv. De föder upp kötttrastjurar och -kviigor. På gården finns omkring 500 djur och i alla tre ladugårdar används torvströ.

Ursprungligen var det Manninens makes föräldrar som ägde gården, men 1999 genomfördes ett generationsskifte. Manninen berättar att familjen bedrivit en mängd olika verksamheter på gården under sina 25 år, bland annat haft mjölkkor, en anläggning för dikalvar samt dikor. Och hela tiden har man byggt något. Utöver den egna gården är paret Manninen också delägare i Koillis-Vasikka Oy med 816 platser. Manninen är verkställande direktör för företaget.

– Vårt entreprenörskap bygger på kontinuerlig utveckling och förbättring. Vi gör det som ger oss resultat. Vi måste hela tiden fundera på hur vi ska överleva i det rådande världsläget.

ORO FÖR TORVENS FRAMTID

Manninen säger att de bor mitt i en torvmark, varför torv har varit det naturliga valet som strö. Torvens framtid väcker en del oro.

– Hos oss går det åt ett lastbilslass torv på två veckor. Här i Finland är åkerskiftena mindre, vilket underlättar logistiken för efterbehandlingen av fastgödsel.

– Djurens välbefinnande är avgörande för allt vi gör. Djuren måste ha bra levnadsförhållanden.

På frågan om hur hon lyckas kombinera arbetet på gården och samhällsplaneringen svarar Manninen att organisering och delegering är viktiga.

”Vårt entreprenörskap bygger på kontinuerlig utveckling och förbättring.”

– Det är fler möten på vintern. Det blir många resdagar, men vi försöker få en avbytare till gården för dem. Det är också viktigt att lämna gården ibland. Även om man är passionerad över sitt jobb, behöver man ibland koppla från och göra något annat som motvikt till arbetet. Jag tror inte att man kan arbeta inom lantbruket om man inte brinner för sitt jobb.

EN DIREKT LÄNK MELLAN TVÅ PARTER

Manninen berömmar Atria Nöt-utvecklingsgruppen som ett mycket intressant och mångsidigt gäng från nötkreaturskedjan. Medlemmarna är engagerade och drivna. Verksamheten fick en bra start och teamet blev genast sammansvetsat. Manninen lovordar

särskilt det faktum att A-Foders, Li-hakuntas och Atrias ledning har besökt utvecklingsgruppen. Tack vare det har gruppen fått direkt kontakt med dem.

– Det är fantastiskt när ledningen ger sig i kast med jobbet och verkligen vill höra vad vi på fältet har att säga. Just dessa små gräsrotsfrågor har ekonomiska effekter som genomsyrar hela kedjan.

HÄLSNING TILL PRODUCENTKOLLEGORNA

– Utvecklingsgruppens ordförande uppmanar producenterna att blicka framåt. Gårdarna måste ha olika slags planer och om något inte fungerar måste man tänka på hur man kan göra det annorlunda.

– Byt perspektiv och nätverka. Var intresserade av det som händer i världen, utan att övermannas av dystrehet, avslutar Inga Manninen. ■

UTVECKLINGSGRUPPENS MÅL FÖR 2024–2025

- Atrias strategi för nötkreatur
- Hantering av djurhälsa
- Kalvtrafiken
- Nötköttsproduktionens ekonomi
- Utveckling av djurmaterialet
- Strökostnader och –tillgång

Skördesäsong, regn, maskinhaverier och trötthet



På Peltolas spannmålsgård var den sista veckan i augusti fylld av tröskning, balning och torkning. Regn och maskinhaverier orsakade huvudbry under den hektiska veckan. Efter flera dagars jobb dygnet runt fick man ändå på söndagen tid för familjen.

PRODUCENTENS ÅR

I artikelserien En vecka på gården följer vi vardagen på fyra gårdar under olika årstider. Varje gård presenterar sig i tur och ordning i tidningen Atria Producenter och de tre andra berättar det senaste från gården på webbplatsen.

Läs hur veckan varit på de andra gårdarna: atriatuottajat.fi/viikkotilalla





MÅNDAG

Veckan börjar kaotiskt. Jag åker tio kilometer för att hämta spannmålssidorna till schaktvagnen, för nu behöver vi alla vagnar. Pate stannar kvar för att tömma spannmålsresterna i den gamla havresilon till skruven så att vi kan flytta den till den nya havresilon. I torken väntar redan det första kornlasset och Pate får hjälp av gamla husbonden.

PELTOLAS GÅRD



FÖRETAGARE: Kimmo Laamanen

PRODUKTIONSINRIKTNING: Växtodling. Också skogsbruk och maskinentreprenad.

GRUNDAD: Laamanens gård nämns för första gången i skrift år 1644, då inte bara Novgorod utan även Sverige började beskatta regionen. Gården ägdes av andra i över 100 år, tills min farfarsfar köpte tillbaka den år 1930. I december 2011 gjordes generationsskifte av 33 hektar åkermark och det första arrendeaftalet tecknades våren 2012. Idag, tolv år senare, finns över 30 arrendegivare.

ÖVRIGT: Kimmo har bytt bransch i vuxen ålder. Han arbetade tidigare med hållfasthetsberäkning för en apparatillverkare inom cellulosaindustrin. Instagram @peltolan.viljatila

Pasi kommer för att undersöka det konstiga ljudet från grävmaskinshytten. Det måste åtgärdas innan schaktningen börjar, så att maskinen inte skadas.

Jag får spannmålskassetten på plats, men på vägen tillbaka börjar ett svagt ljud höras från Scania, på vilken schaktvagnen är kopplad. Vagnens drivaxel har lossnat framtill och slår mot vägen och vagnkarossen. Tyvärr har jag inte just en 22 millimeters hylsa med mig, så jag ringer gamla husbonden som kommer med de nödvändiga verktygen.

När jag kommer hem ringer telefonen oavbrutet, precis som alla måndagsmorgnar.

Torkkundens dräng kommer med mer spannmål till torken och en annan kund bokar pass. Jag skyndar mig 20 kilometer bort för att starta skörde-tröskan, eftersom vädret är fantastiskt. Kvällen innan avbröts tröskningen eftersom tanken blev full och jag inte hade någonstans att tömma den. När jag startar maskinen märker jag att skakarna inte rör sig. Orsaken är en lös rem som jag spänner till det yttersta. Lyckligtvis startar maskinen ännu.

Pate kör en större vagn till nästa skifte. Vi lyckas flytta skördetröskan och vagnen på tu man hand. Pate kör hem den första fulla vagnen, medan pappa sköter torken och torkar kundens vete.

Tröskningen går mestadels smidigt. Klockan 21 går det sista kornet in i maskinen, och när vagnarna är fulla är också tanken full. På kvällen hämtar jag ännu hem den sista vagnen och skickar hem pappa för att sova. Jag stannar kvar över natten för att byta lass i torken.

TISDAG

På morgonen är jag vimmelkantig efter en natt nästan helt utan sömn. Pappa börjar rengöra skördetröskan och kunden hämtar sin torkade spannmål. Jag åker i väg för att hämta delarna till tröskan som jag beställt och ringer ett samtal från bilen för att

fråga efter min brännoljebeställning. Jag får höra att oljan redan har lastats och slipper därmed fylla på dyrt bränsle vid mätaren.

Kunden vill ha en mer exakt hektolitermätare, men den Wile 200 som finns i Nyslott är redan bokad. Jag ber återförsäljaren att hitta en annan så snabbt som möjligt.

Pappa ringer och säger att stegens förlängning saknas på tröskan. Jag kör runt på skiftena där jag jobbade igår och letar efter delen som ramlat av. Under tiden ringer halmströköparna och frågar när jag ska börja tröska den egna spannmålen. Vädret är bra och det behövs balar snabbt.

Tröskningen börjar lovande och havreskiftet ger en bra skörd. Ett varv får dock inte plats i Sampos 8 kubiks tank, så vi tar med en annan vagn ut på åkern. Detta beslut visar sig vara ödesdigert: just då slår ett riktigt kraftigt åskväder till utan förvarning. Jag täcker ena änden av vagnen med en presenning och ger mig i väg för att tröska i den andra änden av åkern. Jag är halvvägs när himlen spricker upp och regnet öser ner.

Kvällen och natten går åt till att lasta av torken.

ONSDAG

Wile-mätaren har anlänt till Nyslott. Jag hämtar den och får ett mer officiellt HLV-resultat. Det visar sig vara detsamma som det jag mätte med plastgungan. Vinden är gynnsam, så vi kan fortsätta skörda havren. En vän ringer om chockerande låga HLV-värden i havre och vill testa med min mätare. Vi väger också vår egen havre och är överens om att något måste göras. Förrensaren på vår egen vakuumtork är ineffektiv, så vi bestämmer oss för att förrensa med den gamla Jaako-torken innan spannmålen körs in i havresilon.

När daggen lägger sig går höjdgivarmekanismen i tröskans bordsautomatik sönder. Natten spenderas med att torka och köra kornen mellan de två torkarna.

TORSDAG

På morgonen ringer telefonen konstant om halmströ, och en kund kommer på kvällen för att bala. Jag lyckas reparera givaren på tröskan och pappa fortsätter att behandla kornen hemma. Jag blir klar med havreskiftet och bestämmer mig för att fortsätta med vete. Förrensaren för havre måste fixas innan vi tröskar mer havre, eftersom metoden är alltför omständlig. Jag kommer överens med Pate om att han kommer på morgonen och tar med sig sin spade, så att vi kan göra om den tidigare kornsilon till en vetesilo. Allt korn måste ut därifrån.

Byggentreprenören ringer och vill hyra Scanian med arbetskorg, som just nu är hos en odlarkollega. Jag ringer för att höra om bilen är tillgänglig i morgon.

FREDAG

Vi börjar tömma kornsilon. Pate kör mig för att hämta kranbilen 15 kilometer bort. Jag får bilen till platsen, och byggarna lovar att komma senare för att bygga ett bättre stöd för röret för påfyllning av vete, som hänger på en kedjetälja.

Jag återvänder till torken för att ta hand om havren, medan Pate och husbonden skyfflar i silon. Pate och jag tar servicebilen till Tynkkylänmäki, cirka 20 kilometer bort, där vi fortsätter att tröska vete. Jag stannar kvar i tröskan, eftersom det föregående skiftet inte blev färdigt på grund av dagg.

Jag gör färdigt vid skiftet och kör hem tröskan. Jag tömmer tanken, men tömningskedjan går av igen. Vi reparerar den i nästan en timme och tömmer tömningsskruvarna för hand för att förhindra att kedjan går av igen. Precis när tröskan åter fungerar meddelar byggarna att kranbilens stödben vägrar att lyfta. Jag går och lyfter upp dem och parkerar bilen hemma på gården.

På kvällen kommer pappa med en annan traktor och vagn och tar med sig den föregående hem. Jag hinner lasta av en gång innan kedjan går av igen vid åttatiden på kvällen. Vädret är fortfa-

rande fint, men jag har inga kedjelänkar. På natten torkar jag vetet.

LÖRDAG

På morgonen lastar jag in aggregatet, svetsmaskinen och alla kedjebitar som jag kan hitta i bilen. Jag hämtar fler kedjelänkar. På plats visar det sig att det är svårt att reparera kedjan och sätta på den eftersom kugghjulen sitter fast. Vi tömmer avlastningsröret för hand. För att vara på den säkra sidan svetsar jag på länken för att förhindra att kedjan hoppar av i framtiden.

Tröskan är åter i funktionsdugligt skick och tröskningen återupptas efter att daggen torkat. Pappa kommer med en ny vagn och jag fortsätter att tröska. Balmaskinen följer efter. Regnet skulle inte komma förrän på kvällen, men det är redan här. Jag lämnar den tomma vagnen och traktorn på åkern och kör hem tröskan. Det har lovats regn även för i morgon.

Hemma är asfalten torr. Jag ringer pappa och ber honom att köra ut vagnen, som jag tömmer innan jag kör in tröskan i hallen. Jag vågar inte avbryta tömningen, då skulle kedjan säkert gå av. Precis när jag sätter i gång börjar en våldsam regnstorm. Vattnet kommer horisontellt och träd faller omkull. Bilarna börjar köra genom gården och det visar sig att en stor tall har fallit över asfaltvägen. Jag åker och tar bort den.

Stormen har också tagit sig in i spannmålsrören och vetet rör sig inte hela vägen in till silon. Lyckligtvis står kranbilen kvar på gården. Igensättningen släpper när jag knackar på rören och torken kan tömmas. Kvällen ägnas åt att torka det fuktiga vetet.

SÖNDAG

Husmor är bortrest, så jag tillbringar morgonen och dagen med pojkarna. Det regnar och är blött. På kvällen tar jag fram såmaskinen och åker till Kerimäki för att så höstvetet i kumminstubben. ■



UR EXPERTENS PERSPEKTIV

Samarbete i sydöstra Finland

Samarbetet med Kimmo inleddes i september 2018. Då kontaktade Kimmo oss för första gången för att diskutera spannmålsaffärer med oss. Kontakten och hans intresse för A-Foders spannmålshandel var startskottet för ett bra samarbete mellan A-Foder och Laamanens gård, som nu har pågått redan i sex år.

I början av samarbetet var spannmålshandeln betydligt mindre, men antalet sålda partier har ökat rejält. Kimmos intresse för direkta odlingsavtal 2020 gav en betydande skjuts för ett ökat samarbete. Vi ingick då det första odlingsavtalet för produktion av foderarter och vete till A-Foder. Kimmo ville redan på den tiden säkerställa en köpare till sin skörd, oavsett marknadssituationen inom spannmålshandeln. Han nämnde också att "ni tydligen betalar bättre kvalitetsbaserade priser till avtalsproducenter och är en helt inhemsk aktör, så det finns ingen anledning att inte välja er som avtalspartner."

Samtalen med Kimmo om spannmålsmarknaden, skördenivåer och avtal har drivit vårt samarbete framåt, eftersom ömsesidigt förtroende är väldigt viktigt i spannmålshandeln. Också ömsesidig flexibilitet, liksom vår lokala närvaro i östra Finland som ett bolag som ägs av finländska jordbrukare, är faktorer som driver vårt sömlösa samarbete framåt. Jag vill tacka Kimmo för det goda samarbetet och hans förtroende för A-Foder. Vi har ett fint utgångsläge för ett fortsatt samarbete under kommande år.

Taneli Marttila
Inköpschef
A-Foder Ab

Den klimatsmarta klövern

Klövern spelar en viktig roll för minskandet av utsläppen av växthusgaser. Dess naturliga kapacitet att fixera kväve och lägre gödslingsbehov än vad vallväxter har gör den till en viktig gröda i kampen mot den globala uppvärmningen.

Att förstå dynamiken i kretsloppet av växthusgaser samt kol och kväve i jordbruksmark för att kunna minska utsläppen är för närvarande ett av de viktigaste ämnena inom lantbruksforskning. Mineraljordar där man odlar vall kan fungera som sänkor eller källor för koldioxid (CO₂), mindre sänkor för metan (CH₄) och ofta som betydande utsläppskällor för dikväveoxid (N₂O). Dikväveoxid är en potent växthusgas och globalt sett står lantbruket för cirka 60 procent av dikväveoxidutsläppen. En stor del av dessa utsläpp orsakas av användningen av kvävebaserade gödningsmedel. Med odlingstekniska lösningar, som införande av olika nyttiga grödor i växtföljden, kan man minska utsläppen av både dikväveoxid och koldioxid.

RÖDKLÖVERN SOM HJÄLP I FIXERINGEN AV DIKVÄVEOXID?

På cirka 35 procent av åkermarkerna i Finland odlas fodervall. Mineraljordarna där man odlar vall har visat sig ha potential för kolfixering, särskilt på grund av det kol som binds till rotsystemet under växtsäsongen. Odlingen av fleråriga grödor med djupa rötter, som rörsvingel, har rapporterats öka kollagringen i jordbruksmark. En av de viktigaste egenskaperna hos fleråriga baljväxter som odlas som vall, så som rödklöver, är just den biologiska kvävefixeringen och minskande av koldioxidutsläppen tack vare att de behöver mindre gödsling än vallväxter. Dessutom har rödklöver visat sig ha potential att binda dikväveoxid från atmosfären till marken. Därför kan klöver spela en mycket viktig roll när det gäller att minska utsläppen av växthusgaser från jordbruksmark.

MER INFORMATION SAMLAS IN HELA TIDEN

De kunskaper om den biologiska kväve- och kolfixeringen som fås genom forskning kan användas för att utveckla den finländska livsmedelsproduktionens kolneutralitet och Finlands självförsörjningsgrad. För att förbättra vallens kol- och kvävefixering behövs forskning som sammanslår kol- och kvävedynamiken i de ovan- och underjordiska processerna samt odlingsväxternas inverkan på dessa och på skörden.

Naturresursinstitutet undersöker i synnerhet vid enheten i Maaninka olika sätt att använda rödklöver och rörsvingel som har djupa rötter i klimatsmarta växtföljder. Man har sedan sommaren 2021 gjort mätningar av växthusgaser på flera åkrar, både genom kammarmätning och med eddy covariance-metoden. Med kammarmätning får man momentana mätresultat från olika ställen på åkern, som kan användas tillsammans med andra miljövariabler för att beräkna och modellera åkerns årliga utbyte av växthusgaser. Eddy covariance-tekniken kan användas för att kontinuerligt mäta utbytet av växthusgaser på ekosystemnivå på åkern. När de två metoderna kombineras får man omfattande och tillförlitlig information om växthusgaser och deras beteende.

Hittills har studier visat att utsläppen av dikväveoxid minskar i klövervall, utan att skördens kvantitet eller kvalitet påverkas. För grödor med djupa rötter har också en minskning av koldioxidutsläppen observerats och vi kan således förvänta oss en ökning av koltillförseln till jorden. Med fler projekt som fortfarande pågår kommer vi säkert att se fler resultat under de kommande åren och kunna nyttja denna kunskap. ■



TEMA: ENTREPRENÖRSKAP OCH ARBETE UNDER FLERA GENERATIONER

Lantbruksföretagare har framtidstro

Oavsett om man är en företagare med en lång karriär bakom sig eller är en producent som precis har tagit steget ut för att bli företagare, har lantbruksföretagare en stark tro på utvecklingen av det egna arbetet och på det finländska jordbruket. Företagandet är emellertid inget som man tvingar sig till, utan arbetet måste både kännas meningsfullt och ge ekonomisk trygghet.



”Rödklöver har visat sig ha potential att binda dikväveoxid från atmosfären till marken.”

TEXT: Laura Kaski, kommunikationschef, A-Producenter AB och A-Foder Ab; Milla Annala, Kind Company BILDER: Helmiina Hyvärinen



På andras axlar – men på egna ben

Tanja Latvala har varit aktivt involverad i verksamheten på familjens gård i tio år. Under denna tid har hon hunnit bli trebarnsmamma, byggnadsingenjör och lantbruksföretagare.

Ar 2014 tog Tanja Latvala byggnadsingenjörsexamen och fick sitt första barn. Samma år gjorde sig hennes föräldrar Tapani och Marjaana Latvala av med sina mjölkkor.

– Min fars föräldrar köpte gården i början av 1980-talet, och mina föräldrar tog över driften 1986. Förutom mjölkkor har de haft en del köttdjur under årens lopp. År 2017 genomförde vi den första delen av generationsskiftet och jag steg fram som en av företagarna vid min mors och fars sida.

Företagande är inte en enmanssyssla. Sedan 2014 har gården fokuserat på uppfödning av köttdjur. Varje år föder gården upp cirka 500 köttströmmor.

– Det var mycket lättare för mig att fortsätta utveckla gården än vad det var för mina föräldrar. Jag fick ta över en fungerande och välskött gård. De började på sin tid praktiskt taget från noll.

I dag har Marjaana huvudansvaret för att driva gården, men hennes föräldrar är dagligen med i arbetet och ger henne stöd i beslutsfattandet. I 14 års tid har gården också fått hjälp med skötseln av ekonomin av ekonomiexperten Osmo Autio.

– En gård av nästan vilken storlek som helst skulle ha nytta av att ha en ekonomiexpert ombord. Det minskar

den egna arbetsbördan, ger olika perspektiv och tillit till att det lönar sig att vara företagare. Osmo har varit till stor hjälp under åren, säger Latvala.

DELAT ANSVAR LÄTTAR BÖRDAN

Enligt Latvala är det ingen som förväntas över att en kvinna är en lantbruksföretagare. Hon upplever inte heller att det är något problem att kombinera moderskapet och företagandet.

– Ibland är det en utmaning att få båda delarna att gå ihop, men det är inte omöjligt. I de situationer måste man prioritera och ibland får man skjuta upp saker till nästa dag. Pålitliga och bra entreprenörer är en viktig del av verksamheten, de betyder mycket för gården. Att dela på ansvaret gör det också lättare att orka. Bara som mamma är jag oersättlig, traktorförare finns det många av.

Latvalas make Matti Mäki-Kala är också företagare, så familjen har varit tvungen att planera tidsanvändningen noga.

– Som småbarnsmamma måste man till exempel boka avbytarna i god tid. Jag anser att man som mamma har rätt att utnyttja avbytartjänsten under föräldraledigheten så mycket som man bara kan få av den. Barnen har rätt till odelad uppmärksamhet och tid med



”Ibland är barnen inne i sina egna lekar, ibland hjälper de till med arbetet på gården. Det viktigaste är ändå att vi får vara tillsammans som familj.”



sin familj, även om ansvaret som företagare inte försvinner någonstans. Det är viktigt för mig att jag har kunnat hålla barnen hemma när de var små.

Enligt Latvala finns det många likheter mellan moderskap och entreprenörskap. Ansvaret är stort, i varje dag ingår mycket planering och organisering och ibland kan planerna ändras i farten.

– Då och då kan båda rollerna kännas övermäktiga, men då hjälper det att komma ihåg hur bra det mesta har gått under de senaste tio åren.

FAMILJEN BÄR

Familjen är ett ständigt tema i Tanja Latvalas liv, både i företagandet och i privatlivet. Hon berättar att hennes barndomsfamilj tillbringade mycket tid tillsammans. Föräldrarna fanns i ladugården och syskonskaran med fem flickor tog hand om varandra.

– Vi åt alltid tillsammans, trots att mina föräldrar arbetade mycket. De var aldrig långt borta, vilket kändes tryggt. Naturligtvis deltog vi också i arbetet på gården efter skolan. Det var en sådan trygg barndom jag ville ha för mina



egna barn, även om det ibland kräver att man är lite överallt.

Precis som i Latvalas egen barndom är gården ett andra hem också för hennes egna barn, där de trivs med både sina egna föräldrar och morföräldrar.

– Ibland leker barnen sina egna lekar, ibland hjälper de till med sysslorna på gården. Men det viktigaste är att vi får vara tillsammans som familj.

ENTREPRENÖRSKAP ÄR INTE ETT TVÅNG

Tanja Latvala lovordar sina föräldrars roll i och betydelse för att hon blev lantbruksföretagare. Alla syskonen fick hitta sin egen väg – det fanns ingen press att ta över gården.

– Jag blev lantbruksföretagare kanske på grund av min experimentlusta. Jag ville se vad det kortet kan ge mig. Det är inte värt att vara företagare om man inte kan leva på sitt arbete, och jag tycker inte heller att detta är något som man måste göra hela vägen till pensionsåldern. Jag fortsätter att driva företaget så länge det känns bra och kontot är på plus.

Latvala anser att hennes barn ska vara lika fria att välja sina egna vägar. Hon är nöjd med sina egna val.

– Livet är fullt av liv, och det är bra. ■

TRE TIPS

1 Du får göra företagandet på ditt sätt. Var och en har sina egna resurser och utgångspunkter. Det som passar den ena, passar kanske inte den andra.

2 Din egen värdegrund. Fatta beslutet så att du kan se dig själv i ögonen efteråt och inte behöver ångra dig.

3 Du får aldrig tillbaka småbarnstiden. Du hinner jobba tills du är 70... eller mer.

TEXT: Milla Annala, Kind Company BILDER: Anna-Katri Hänninen



Med tillit mot entreprenörskap

Lassi Pöyhönen, som bor i Suonenjoki, planerar att fortsätta med uppfödning av slaktsvin och åkerodling i tredje generationen så snart han är klar med studierna. Han har lärt sig mycket om lantbruksföretagande hemifrån, och det har också varit en ögonöppnare för Pöyhönen att bekanta sig med hur producenter lever utanför Finland.

Lassi Pöyhönen var redan i ung ålder intresserad av maskiner och teknik, så valet av studieinriktning vid agrikultur-forstvetenskapliga fakulteten vid Helsingfors universitet var klart redan innan han sökte till studierna.

– Efter fuxåret söker man till inriktade studier, och det mest intressanta alternativet var agroteknik. Agroteknisk forskning fokuserar på utveckling av miljömässigt hållbara tekniska lösningar för odling och livsmedelsproduktion.

Många framtida lantbrukstrender kräver att man lär sig ny teknik och integrerar den i befintliga processer. Elektrifieringen av maskiner, automatiseringen, informationssystemen och artificiell intelligens är tekniker som kommer att vara viktiga i utvecklingen av miljömässigt hållbara tekniker i framtidens odlingsprocesser och för att minska miljökonsekvenserna.

– Det har gjorts många tekniska framsteg som i framtiden bidrar till att

effektivisera till exempel identifieringen av djurens medicineringsbehov, automatisera utfodringen ytterligare och övervaka vattenkonsumtionen hos svin. För att inte tala om vad som kan göras inom åkerodling och i andra produktionsinriktningar.

LÄRDOMAR HEMIFRÅN OCH FRÅN HELA VÄRLDEN

Lassi Pöyhönens passion för lantbruket kommer hemifrån. Redan som liten följde han med sin far Ari Pöyhönen i arbetet på gården.

– Det är ju fortfarande pappa som har huvudansvaret för driften av gården. Vi har 550 slaktsvin och 2013 stod det andra svinstallet klart. Då fördubblades antalet uppfödningsplatser. Pappa har varit angelägen om att utveckla driften av gården, vilket har varit intressant att följa. Förutsättningarna för att fortsätta som företagare på gården är mycket goda. Jag räknar med att ta examen nästa år.



”De viktigaste kunskaperna om företagandet har jag hittills fått hemifrån.”



Enligt Pöyhönen erbjuder skolan inte direkt obligatoriska studier i entreprenörskap. För den som vill finns valfria kurser.

– De viktigaste kunskaperna om företagandet har jag hittills fått hemifrån, från utbildningen Atria 100 Young Producers i vilken jag deltog förra vintern och från praktikperioder i anslutning till studierna. Jag gjorde min praktik på en stor nötkreatursgård med sex fast anställda. Praktiken gick så bra att jag nu är inne på min fjärde sommar på gården. Olika kunskaper mellan olika produktionsinriktningar och möjligheten att på nära håll bekanta sig med verksamheten i ett företag i den här storleksklassen har varit en viktig erfarenhet med tanke på framtiden.

Pöyhönen har bekantat sig med lantbruket också utanför Finlands gränser.

– Jag har varit i Tyskland och våren 2024 gjorde vi en resa till USA. Vi körde ungefär 4 000 kilometer på två veckor och besökte Washington, Idaho och Oregon. Dessa delstater ligger på nästan samma breddgrad som Centraleuropa, så det finns likheter mellan lant-

bruket i Finland och lantbruket där. Området är emellertid så stort att det även inom det finns skillnader i både klimatet och jordmånen. Lantbruket är också mer industrialiserat, och de stora odlingsarealerna och den längre växtsäsongen innebär att produktionsvolymerna är enorma.

ETT GIVANDE ARBETE

Lassi Pöyhönen tycker att uppfödning av köttgrisar är ett givande arbete eftersom man har möjlighet att lyckas flera gånger om året.

– Svinens tillväxttid är sådan att det kommer nya smågrisar till gården fyra gånger om året. Jämfört med odling är möjligheterna att lyckas mångfaldiga.

Även om Pöyhönen inte känner oro inför en framtid som lantbruksföretagare är han medveten om riskerna.

– Svårast är det som man inte själv kan påverka. Man måste vara noga med lagstiftningen, och EU-reglerna kan ändras snabbt. Då har man mindre tid att reagera, och när man har bråttom så kostar det oftast mer. Det är också en sektor som har haft särskilda lönsamhetsproblem under de senaste

åren på grund av osäkerheten på marknaden och i omvärlden.

Trots riskerna tror Lassi Pöyhönen att svinkött fortfarande har en plats på finländarnas matbord.

– Finländarna kommer att vilja äta svinkött även i framtiden, avslutar han.

TRE TIPS

- 1 Det lönar sig att se lite av världen innan man blir lantbruksföretagare. Olika synsätt och arbetssätt kan ha en positiv inverkan på hur man börjar utveckla sitt eget arbete.
- 2 Studier och kurser inom företagande är nyttiga. Utbildningar ordnas av olika instanser och det är värt att ta en titt på vad som finns.
- 3 Varje gård är unik och därför måste beslut övervägas utifrån förutsättningar för varje enskild gård. Det som passar oss, passar inte nödvändigtvis andra.

TEXT: Ida Nygård, kundrelationschef, Atria Svin; Harri Muilu, försäljningsdirektör, Atria Svin; Daniel Klockars, försäljningsdirektör, Atria Svin; Laura Kaski, kommunikationschef, A-Foder Ab och A-Producenter Ab BILDER: Tuukka Kiviranta

Åtta tips för en bättre foderverkningsgrad

Inom projektet ”Ruokintakustannus kuriin” har man sedan sommaren 2022 aktivt kartlagt faktorer som påverkar foderverkningsgraden hos slaktsvin. Utvecklingsarbetet har gett resultat och man har hittat åtta tydliga sätt att sänka utfodringskostnaderna.

Att utveckla foderverkningsgraden är inte svårt och verkligen inte onödigt. Detta understryker **Ida Nygård** och **Daniel Klockars** från A-Foder. Baserat på resultaten från projektet Tuotantokustannus kuriin minskade utfodringskostnaden med 1,8 euro per svin med prisnivån under våren 2024. I ett slaktsvinstall med 2 000 platser innebär detta en besparing på mer än 13 000 euro i de faktiska priserna.

– Målet var att ta reda på vilka faktorer som påverkar foderverkningsgraden i ett slaktsvinstall och att utveckla foderanvändningen på projektgårdarna

genom att förbättra dessa. Vi bestämde oss för att ansöka om förlängning av projektet till slutet av detta år, eftersom det tog lite tid innan foderverkningsgraden stabiliserade sig på rätt nivå efter de inledande undersökningarna och justeringarna, förklarar Nygård.

Under besöket för inledande bedömning justerade man till exempel energi- och torrsubstansvärdena i utfodringsanläggningen, vilka var felaktiga när projektet startade.

– Av denna anledning flyttades också tidpunkten för kontrollbesöken längre fram jämfört med den ursprungliga planen.

ÅTGÄRDER UNDER KONTROLLBESÖKEN

Kontrollbesök genomfördes huvudsakligen i juni–augusti 2023.

– Under kontrollbesöket granskades genomförandet av de åtgärder som avtalats vid den inledande bedömningen och de observationer som gjorts under uppfödningssperioden. Dessutom granskades projektavdelningarnas utfodringskurvor och slakresultat. Många gårdar hade fått en bättre köttprocent och daglig tillväxt, men ännu inte den förbättring av foderverkningsgraden som önskades, förklarar Nygård och Klockars.

Ryhmäkoko	
% Painosta	
Ohra 67 kg, RV 12,5	
Ruisvehnä/Vehnä 77,4kg, RV 12,5	
A-Rehu OVR	
Hera 6%	
A-Mix Eri	
% Kuiva-aineesta	
Ohra 67 kg, RV 12,5	
Ruisvehnä/Vehnä 77,4kg, RV 12,5	
A-Rehu OVR	
Hera 6%	



Åtgärderna under kontrollbesöken rörde främst förbättring av foderhygien. Bland annat togs prover på gårdarnas blötfoder, i vilka man utöver basanalysen undersökte jäst och mögel.

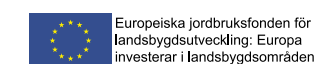
– Vi fick viktig information om huruvida blötfodret är i enlighet med utfodringsplanen och om fodrets mikrobiologiska kvalitet. På grund av den ohyggliga situationen med mögelgiftet DON under 2023 analyserade man dessutom DON-halterna i både gårdens spannmål och blötfoder. Många gårdar hade utmaningar i början av utfodringsperioden, men med snabba insatser kunde vi få situationen under kontroll. En del gårdar bytte koncentrat eller införde ett koncentrat med tillsatsmedel mot mögel. Vissa gårdar tillförde tillsatsmedel mot mögel via en liten doserare.

Projektets ekonomiska effekter
I april 2024 beräknades vilka ekonomiska effekter som uppnåddes under projektet. Projektgårdarnas genomsnittliga foderverkningsgrad förbättra-

”Projektgårdarnas genomsnittliga foderverkningsgrad förbättrades.”

des från 2,76 till 2,67 foderenheter/kg extra tillväxt.

– Under projektet har vi alltså förbättrat foderverkningsgraden på pilotgårdarna med 0,1 foderenheter (0,96 MJNE) per kg extra tillväxt. Förenklat innebär detta till exempel att man från en förmedlingsvikt på 30 kg uppnår en levande vikt på 120 kg vid slakt med en åtta foderenheter mindre foderkonsumtion per slaktsvin. På en gård har vi lyckats förbättra foderverkningsgraden med hela 0,5 foderenheter, rapporterar Nygård och Klockars nöjt. ■



Utfodringskostnaderna på projektgårdarna minskade med 1,8 euro per slaktsvin under projektet. I ett slaktsvinstall med 2 000 platser innebär detta en besparing på mer än 13 000 euro i de faktiska priserna.

Projektet Ruokintakustannus kuriin fortsätter fram till slutet av 2024. Om projektets resultat hålls ett slutseminarium i slutet av året.

Dessutom publiceras under hösten informationskort och annat material som kan användas som arbetsinstruktioner för att förbättra foderverkningsgraden på projektets webbplats. Tidpunkten för publicering meddelas separat.

MINNESLISTA FÖR UTFODRINGEN

- Säkerställ att de spannmål och baljväxter som används har analyserats så omfattande som möjligt.
- Kontrollera och uppdatera komponentvärdena i utfodringsanläggningen. Observera särskilt torrsubstansen i blötfoderkomponenterna!
- Säkerställ att rätt utfodringsplan har matats in i utfodringsanläggningen på korrekt sätt (% av energin, % av torrsubstansen eller % av vikten).
- Kontrollera blötfodrets pH-värde regelbundet för att undvika feljäsnings.
- Kontrollera regelbundet spannmålets malningsgrovhet.
- Följ upp tömningen av trågen och justera utfodringen vid behov.
- Gör utfodringsanläggningens årliga underhåll. Det är viktigt att tarera vägen så att utfodringsanläggningen tar den korrekta mängden komponenter.



TEXT: Laura Kaski, kommunikationschef, A-Foder Ab och A-Producenter Ab; Taneli Tirkkonen, veterinär, Atria Svin **BILDER:** Lauri Juola



Sprid de goda idéerna

– lastningen av svin förbättrades med små lösningar

En smidig lastning av svin kan påverkas genom små åtgärder. Det lönar sig att dela med sig av goda praxis och praktiska tips.

Lauri Juolas Larjula Oy driver en slaktsvingård i Kalajoki och här har man under åren reflekterat mycket över smidigheten och säkerheten vid lastning av svinen. Grundläggande beslut om lastkajen fattades när det nya svinstallet byggdes 2005. De erfarenheter av lastningen som man samlat på sig under åren har gett idéer som kan användas för att ytterligare förbättra lastningen i svinstallet.

– I takt med att antalet djur som skickades till slakt ökade märkte jag att lastningen inte fungerar alls om man försöker tvinga in ett stort antal svin i bilen och varje gång försöker sätta upp skivor eller liknande för att styra djuren.

Lauri Juola säger att han till slut satte sig ner med föraren för att komma på bättre sätt att hantera lastningssituationen.

– Vi minskade antalet svin som lastades åt gången från 20–30 till femton djur. Vi tog också till exempel bort alla

överflödiga trösklar från lastområdet, ökade belysningen och byggde ett tak över området, så att regn och vind inte stör lastningen.

UTVECKLING LÖNAR SIG

Innan transportbilens ankomst förs en del av svinen till ett lastningsrum och en lastningskorridor i stallen.

– När bilens lastramp är nedsänkt stänger vi av sidorna på öppningen med skjutdörrar och portar som vi fäster med kätting på vägen.

Juola berättar att lastningskorridoren är sned, eftersom svin inte gillar att gå i långa korridorer.

– Man borde göra allt man kan för att förhindra att djurens uppmärksamhet dras till något speciellt. Om det sker, händer ofta också att de djur som går längst fram stannar och blockerar vägen.

De förändringar som vi gjort är relativt förmånliga, särskilt i förhållande till de fördelar som de ger oss varje vecka.

– Lastningssituationen löper smidigare, lösningarna har förbättrat säkerheten för mig själv, chauffören och svinen, djurens stress har minskat och biosäkerheten har förbättrats, eftersom chauffören aldrig kommer längre in än till lastningsrummet.

Juola påminner också om att man med små förändringar avsevärt kan förbättra också chaufförens arbetsförhållanden och tidshantering.

– Till exempel tar arbetet på varje gård tio minuter längre om lastningsförhållandena är besvärliga. Det är 150 minuter om chauffören besöker 15 gårdar i veckan. Och i slutändan är det vi gårdsägare som betalar. Om alla gör sitt bästa kan vi bygga den bästa kedjan i världen även i detta avseende.

KAN DESSA TILLVÄGAGÅNGSSÄTT PASSA HOS ER OCKSÅ?

Atria Svins veterinär Taneli Tirkkonen anser att Juolas lösning är en mycket god praxis som också kan överföras till andra svingårdar.

– Vi har laddat upp Lauris video på produktionens framsida på Producentens skrivbord. Jag hoppas att gårdsägarna tittar på den och funderar på om lösningarna i videon även skulle kunna fungera på deras gård. Om det finns utrymme för förbättringar i lastningen av svinen på din gård, rekommenderar jag att du vidtar åtgärder. ■

TEXT OCH BILD: Panu Korhonen, forskare och doktorand, Naturresursinstitutet

Drönare som hjälp på kreatursgårdar

Man har länge pratat om drönare som ett praktiskt hjälpmedel för att granska åkerskiften och övervaka djur på gårdar, men hur långt har man kommit i praktiken?



Syftet med projektet RehuDrooni har varit att utreda användningen av drönare och vilka metoder speciellt kreatursgårdar skulle kunna ha störst nytta av. Projektet genomfördes i samarbete mellan Naturresursinstitutet och Geodatacentralen.

ETT HJÄLPMEDEL FÖR ATT KONTROLLERA SKADOR OCH KVALITET

En typisk kameraförsedd drönare är en billig och användbar lösning för att dokumentera och identifiera problematiska områden och variationen på åkerskiften. Till exempel har det visat sig att bedömning av vinterskador på grödan ur drönarbilder och bedömning av behovet av kompletteringssådd eller förnyelse utifrån bilderna är ett enkelt sätt att utnyttja drönare utan specialkompetens för behandling av bildmaterialet. Snedbilder på åkerskiften som visar hela skiftet är ofta ett gott stöd för det egna minnet vid olika uppgifter när odlingsplaner görs upp.

I projektet utvecklades olika slags mer sofistikerade metoder som utnyttjade kamera- och bildanalysteknik för kartläggning av mängden av och kvaliteten på vallfoder. Även om metoderna fungerade hyggligt väl i försöks-

miljön är den stora utmaningen med dem en tillräcklig tillförlitlighet på varierande produktionsskiften, där man till exempel inte exakt känner till sammansättningen av växtarter. Övervakning av betning på betesmarker testades i projektet bland annat genom att med drönarkartläggningar följa vallens höjduveckling och dess variation i olika områden.

”I projektet utreddes vilka metoder speciellt kreatursgårdar skulle kunna ha störst nytta av.”

Bedömning av klöverhalten baserad på maskininlärning med hjälp av närbilder som togs med en billig kameraförsedd drönare visade sig också vara en användbar tillämpning under projektets försök. Drönare kan också underlätta observation av gårdarnas egna försök, till exempel försök med gödslingsremsor.

SERVICEUTBUDET BESTÄMMER UTVECKLINGEN

Avgörande för utvecklingen av gårdarnas drönarverksamhet är vilken slags

servicehelheter som skapas för att genomföra den. Servicemodellen gör det till exempel möjligt för serviceproducenten att definiera optimala flyg- och fotograferingsparametrar från fall till fall. Drönarhelheten kan i framtiden vara en helt automatisk lösning för odlaren, så att en fjärrstyrd drönare genomför önskade flyguppgifter i närområdet och återgår till en docka för laddning efter utförd uppgift. Bildmaterialet laddas upp automatiskt i en molntjänst där materialet processas direkt till ett användbart format. I en lättare leasingmodell skulle odlaren kunna sköta batterierna och övervaka flygningen, men inställning av flygparametrar och behandling och föranalys av materialet skulle ske i tjänsten. ■

Projektet RehuDrooni genomfördes i Norra Savolax åren 2021–2023.

Ytterligare information:

Panu Korhonen, tfn 029 532 6484
panu.korhonen@luke.fi

Jere Kaivosoja, tfn 029 532 6199
jere.kaivosoja@luke.fi

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

TEXT: Tomi Karsikas, regionchef, Nautasuomi Oy; Sinikka Hassinen, direktör, Nautasuomi Oy; Laura Kaski, kommunikationschef, A-Foder Ab och A-Producenter Ab BILD: Tuukka Kiviranta

Produktionen av nötkött minskar snabbare än konsumtionen

”Minskningen av antalet dikor är inte en önskvärd utvecklingsriktning.”

Konsumtionen av nötkött minskar inte i någon betydande grad, men antalet gårdar förutspås halveras inom åtta år. Utsikterna för mjölk- och dikogårdarna styr framtiden för nötköttsproduktion.

Ar 2032 kommer sannolikt 3 500 gårdar att producera finsk mjölk och finskt nötkött. – Det innebär att i genomsnitt varannan av de nuvarande kreatursgårdarna fortsätter sin produktion. Detta förutspår undersökningen om utvecklingsutsikterna för jordbruksföretag, Maatilojen kehitysnäkymät 2032, som Kantar Agri genomförde våren 2024, sammanfattar **Sinikka Hassinen**, direktör för Nautasuomi.

Utvecklingen av den totala produktionen av nötkött styrs de kommande åren kraftigast av antalet kor. År 2032 produceras det enligt prognosen strax under 70 miljoner kilo nötkött, vilket är 16 miljoner kilo mindre än år 2024.

UTVECKLINGEN AV KOR OCH UPPFÖDNINGSPLATSER GÅR PARALLELLT

Korna föder kalvar, så utvecklingen av antalet kor är ett randvillkor för uppfödningens platserna. Enligt prognosen

kommer antalet mjölkkor att minska med 36 000 fram till år 2032 och antalet dikor med upp till 19 000 kor. I Finland skulle det enligt denna utvecklingsprognos finnas strax under 200 000 mjölkkor och cirka 40 000 dikor år 2032.

– Den största förändringen jämfört med tidigare undersökningar är den kraftiga minskningen av antalet dikor, tolkar regionchef **Tomi Karsikas**.

Enligt prognosen minskar antalet mjölkkor i hela landet med 17 procent fram till 2032, och utvecklingen ser ut att vara olika i olika regioner. I östra Finlands storregion (Norra och Södra Savolax, Norra Karelen och Mellersta Finlands landskap) skulle korna minska med 9 procent och i Österbottens storregion (Södra och Mellersta Österbotten samt svenska Österbotten) med 15 procent. I Södra Finlands storregion (Sydöstra Finland, Kymmenedalen,

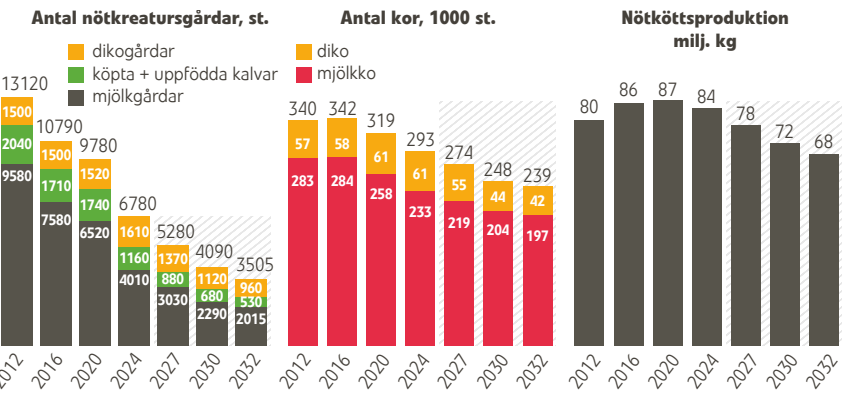
Nyland och Päijänne-Tavastland) skulle antalet kor under de kommande åtta åren minska med drygt en fjärdedel eller 28 procent.

– På kreatursgårdarna är 102 000 uppfödningens platser på väg att försvinna. De gårdar som fortsätter planerar att utöka antalet uppfödningens platser med 32 700 platser. Därmed skulle det år 2032 finnas 56 000 färre uppfödningens platser jämfört med i år. Enligt denna färiska prognos skulle det finnas tillräckligt med uppfödningens platser för det minskade antalet kalvar även i fortsättningen, trots att många uppfödningens platser försvinner, beräknar Hassinen.

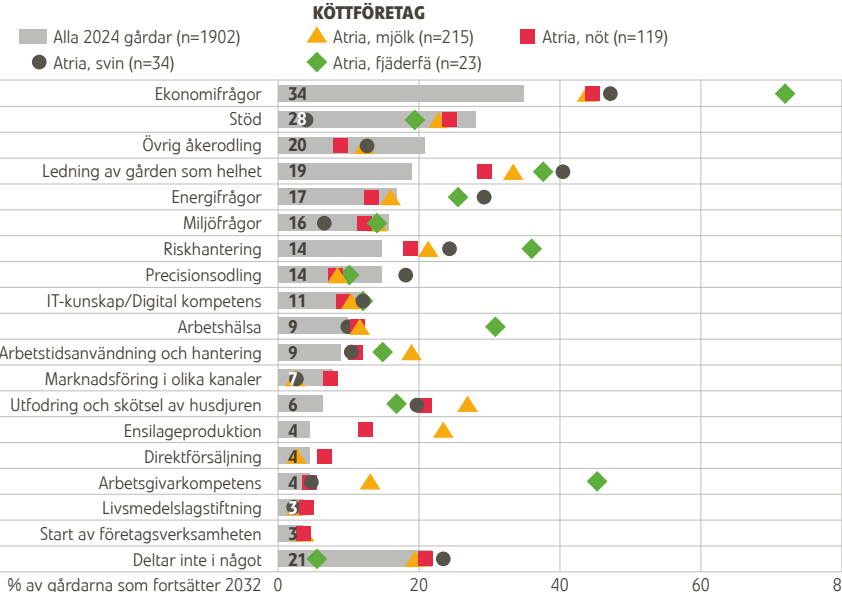
Enligt Atrias egna prognoser minskar inte konsumtionen av nötkött i samma takt som nötköttsproduktionen.

– Därför är minskningen av antalet dikor inte en önskvärd utvecklingsriktning. Vi ser alltså att det finns goda

NÖTKÖTTSSCENARIO



DE VIKTIGASTE UTVECKLINGSBEHOVEN FRAMÖVER PÅ ATRIAS GÅRDAR ENLIGT PRODUKTIONSINRIKTNING



Källa: Gårdarnas utvecklingsutsikter 2032, Kantar Agri Oy

möjligheter i dikoproduktionen med tanke på efterfrågan på nötkött, konstaterar Karsikas och Hassinen.

PLANER FÖR UTÖKNING OCH RENOVERINGAR PÅ GÅRDAR SOM INVESTERAR

De gårdar som fortsätter sin produktion har både behov av, och vilja att investera i husdjursproduktionen som en del av gårdens långsiktiga utveckling. Investeringar planeras på 1 150 mjölkgårdar och 560 köttgårdar under de närmaste fem åren. Av mjölkgårdarnas investeringsplaner avser två tredjedelar av utökningar, av köttgårdarnas hälften.

– Allmänt sett är företagarna i samband med investeringar oroliga över produktionens lönsamhet och osäkerheten om framtiden. På gårdar som ingår i Atriakedjan är oron över tillgången på tilläggsåker större än ge-

nomsnittlig. Även avskogningsförordningen som är långt ifrån klar oroar en del av företagarna, eftersom den kan påverka placeringen av produktionsbyggnader. Å andra sidan hade många Atriagårdar nyligen investerat i husdjursproduktion, så kommande investeringar kan ligga så långt som 5–10 år fram i tiden, konstaterar Tomi Karsikas.

Livskraften hos Atrias familjegårdar är en strategisk fråga för Atria.

– Nötkött kommer att ha sin plats på konsumentens tallrik även i framtiden, alltså finns det utrymme för produktion också. Atrias uppgift är att hjälpa avtalsgårdarna att utveckla produktionen, vare sig det handlar om investeringar eller annan utveckling. Atrias uppgift är också att även fortsättningsvis vara den bästa marknadskanalen för nötkött för sina avtalsproducenter, avslutar Sinikka Hassinen. ■

Feststämning i Nurmo

Den största investeringen i Atrias historia firades i Nurmo i augusti, då vi höll invigningsfest för den nya fjäderfäfabriken. Atria Familjegårdars producenter stod i centrum i både bilder och talen.

Gästerna bjöds på mat och fick en rundtur i fabriksområdet och fabriken. Det var många som ville se fabriken, eftersom man sällan har möjlighet att bekanta sig med driften i en fabrik i denna storleksklass.

I fjäderfäfabriken har det byggts ett loft med utsikt över fabriksbikshallen för besökare. Förutom av produktionsprocessen för fjäderfäkött, som gästerna kunde iaktta genom loftfönstren, var de intresserade av kycklingens resa från ägg till förpackning som visades på tavlor och informationen om processen, men framför allt av bildväggen med bilder

på Atria Familjegårdars producenter. På loftväggen finns för varje producent en tavla med guldram, och producenterna roade sig med att leta efter sin egen gård och bild på väggen.

”Investeringen skapar en känsla av kontinuitet.”

Vid invigningsceremonin klippte jord- och skogsbruksminister **Sari Essayah** bandet och skämtade samtidigt om den farliga kombination som en sax och politiker är. Bandet hölls av verkställande direktörerna: Atria Finlands

VD **Mika Ala-Fossi** och koncern-VD:n **Kai Gyllström**.

I sitt tal betonade Essayah vikten av antibiotikafri produktion. Också spårbarheten till gårdsnivå och den ringa användningen av soja lovordades.

FABRIKEN SKAPAR FRAMTIDSTRO

Konferencier på tillställningen var **Jone Nikula**, och festtal hölls förutom av ministern, också av Mika Ala-Fossi, kycklingproducenten **Juha Kiviniemi** från Jalasjärvi och Atrias styrelseordförande, **Seppo Paavola**.

Kiviniemi berättade om producenternas stämningar kring fabriksställningen.



FAKTA

- Kycklingarna flyttas i fabriken en sträcka på ungefär tio kilometer i olika produkthållare, beroende på processen.
- Anläggningen förbrukar nästan 20 000 kubikmeter vatten per dygn.
- Fabriken yta är nästan tre hektar.
- 75 procent av den energi som används i fabriken återvinns. Den används för att värma vatten till hetvattenackumulatorerna under dagen och för tvätt på natten.
- Arbete görs i två åtta timmars skift varje dag och på natten tvättas fabriken. Maskiner och utrustning servas huvudsakligen på veckosluten.



– Producenterna välkomnar det nya slakteriet med glädje, det är något vi väntat på. Ny teknik gör slakten smidigare och ger mer information, vilket bidrar till att utveckla produktionen och i synnerhet förbättra fåglarnas välbefinnande.

Investeringen skapar en känsla av kontinuitet, säkerhet inför framtiden och en möjlighet att utvecklas, sade Kiviniemi, men han lade också ansvar på producenterna.

– När Atria satsar på kyckling med denna historiskt stora investering så måste vi också ge järnet. Jag kan å producenternas vägnar garantera att vi kommer att leverera kyckling. Inte till vilket pris som helst, men så länge Atria säljer och marknaden köper så levererar vi, sade han.

Ala-Fossi är stolt över Atrias livsmedelskedja och spårbarheten.

– Atria är en föregångare inom fjäderfäproduktion, som har en egen fo-

derfabrik, uppfödningssanläggningar för dunungar och ett kläckeri samt skickliga avtalsproducenter. Vi är det första företaget i världen som tillhandahåller spårbarhet ända till gården på konsumentförpackningarna. När det står *Latva-Kiviniemis gård*, Jalasjärvi på förpackningen, kan du vara säker på att kycklingarna kommer därifrån. Detta visar producenternas åtagande i ren finländsk livsmedelsproduktion generation efter generation. ■

"Kollegornas stöd är ovärderligt"

I Lappo bor kycklinguppfödare redan i andra generationen, och grannhjälp ges och tas emot. Samarbete och kamratstöd gör företagandet lättare, men i bakgrunden finns också produktionsinriktningens särdrag, som gör kollegornas hjälp nödvändig.



Suvi Rantala, Jaakko Kangas och Jussi Kangas har alla på sina gårdar fortsatt den kycklinguppfödning som deras fäder inlett. Sammanlagt passerar cirka 1,3 miljoner kycklingar per år dessa tre uppfödare.

– Siffran varierar naturligtvis något. Till varje uppfödning anläggning anländer sex till sju partier kycklingar per år, berättar företagarna.

GRANNHJÄLPEN HAR STOR BETYDELSE

Uppfödning anläggningar för kyckling måste enligt lagen ha en utsedd så kallad reservperson som i en kris-situation kan sköta kycklingarna. Utöver detta behövs kollegornas hjälp till exempel när nya dunungar anländer till gårdarna.

– De anländer ofta mitt på dagen och de måste spridas ut till höns-huset så snabbt som möjligt, speciellt vid kallt eller varmt väder. Två eller tre personer klarar av jobbet, men det är inte särskilt trevligt. Om man är fler, går jobbet mycket smidigare. Dessutom är det bra om personer redan har erfarenhet av utspridning av dunungar. Jobbet ska göras så fort att det inte riktigt finns tid för att ge råd, förklarar Suvi.

Jussi flikar in att jobbet inte tar mer än en timme eller lite mer för flera erfarna personer, naturligtvis beroende på partiets storlek.

– Eftersom det inte tar mer tid än så är det inte heller vettigt att hyra in hjälp.

DET ÄR SVÅRT ATT HITTA KUNNIG ARBETSKRAFT

Enligt uppfödarna är det svårt att hitta yrkeskunniga arbetstagare eller avbytare. I Jaakkos fall är hans pappa avbytare.

– De dåliga arbetstiderna och den låga lönen lockar säkert inte till branschen. Vissa enklare rutinjobb kan lätt läggas hos utomstående. Då och då uppstår dock situationer i uppfödningsslo-

kalerna som kräver omedelbara åtgärder. Sådant lär man sig upptäcka först genom erfarenhet och genom att tillbringa tid i höns-huset, påminner Jussi.

– Omständigheter som man måste reagera snabbt på är till exempel temperatur och fuktig strötorv. Systemet håller den inställda temperaturen, men varje flock är olika. De förhållanden som passade de föregående djuren fungerar inte nödvändigtvis för nästa, fortsätter Jaakko.

Jussi konstaterar att sådant här märker en erfaren person.

"Utöver praktisk hjälp är också kamratstödet från kollegorna viktigt."

– Problemet kan vara själva justeringarna. Varje uppfödare har sina egna system, olika operativsystem i datorerna och så vidare. Man skulle behöva ha väldigt IT-kunskaper för att klara av allt detta i en främmande uppfödning anläggning utan tankemöda.

I kycklinguppfödningen blir det en paus mellan ett avgående och nytt parti, när produktionslokalerna måste desinficeras innan det nya partiet anländer. Det är en skillnad mot andra produktionsinriktningar. På grund av denna rytm finns det kanske inte lika stort behov av avbytare som i andra produktionsinriktningar, eftersom pauserna kommer naturligt.

– Man vill ju inte hålla de enorma lokalerna tomma i onödan, men lite vila kan man få mellan partierna, konstaterar Jaakko.

KAMRATSTÖD HÅLLER UPPE ORKEN

Utöver praktisk hjälp är också kamratstödet från kollegorna viktigt. Jaakko ger ett exempel på detta:

– Det är lätt att börja fundera på om man har misslyckats om till exempel kycklingarna i något parti slösar mer på foder än vanligt. Det lättar att kunna diskutera sådana saker med en person som på riktigt förstår en annan uppfödares utmaningar.

Också Suvi berättar om sina erfarenheter av kamratstödet betydelse.

– Ibland kan det hända att alla råkar få ett parti som man har massor av utmaningar med. Eller så får man hjälp av en kollega som tidigare har stött på något liknande. För tio år sedan uppstod en eldsvåda i en servicebyggnad hos oss, där var Jussi med och släckte före brandkåren. Där visade sig grannhjälpen verkligen upp till bevis.

Speciellt Jaakkos och Jussis gårdar ligger nära varandra, vilket har gjort det möjligt att samarbeta även i maskinanskaffningar.

– Vi har skaffat bättre jordbruksmaskiner tillsammans med Jaakko, och det är naturligtvis mycket trevligare att arbeta med dem.

KYCKLINGUPPFÖDNINGEN UTVECKLAS VIDARE

I Finland regleras kycklinguppfödning av bland annat djurskyddslagen, miljölagstiftningen, EU-lagstiftningen och Livsmedelsverket. Producenterna måste sedan 2012 visa sin kompetens med en utbildning specialiserad på fjäderfä.

– Atria erbjuder oss producenter utbildningstillfällen och producentmöten där man får den senaste kunskapen. På Atria-sidan finns en utvecklingsgrupp och även på A-Foders sida utvecklas fjäderfäuppfödningen när det gäller till exempel utfodring, berättar Suvi.

– Jag började föda upp kycklingar 2015 och om man idag skulle göra det med den tidens foderverkningsgrad skulle uppfödningen inte vara lönsam. Utvecklingen av utfodringen har alltså haft en stor inverkan på lönsamheten, konstaterar Jaakko. ■

Smågrupp för dikogårdar i Södra Österbotten Ömsesidigt pepp år efter år

Atria Producenters första smågrupper för dikogårdar sammanställdes för åtta år sedan. Smågrupperna har efter detta fortsatt under olika projekt. Grupperna har varit viktigare än projektnamnen.

Smågruppsverksamheten i Södra Österbotten började med projektet Tuottava Pohjalainen Naudanlihantuotanto redan för åtta år sedan. Smågruppen har fortsatt med nästan samma sammanställning i projektet Tuottava Nautatilan Nurmi. Nu när projektet En diko med hög avkastning inletts fick gruppen yngre påfyllning.

NÄR ALLA VET VAD SAMTALET HANDLAR OM

Dikogårdarna värdesätter att alla i smågruppen vet vad samtalet handlar om så att man direkt kan gå in på kärnfrågan. Detta ökar känslan av samhörighet.

- En sak som är bredare än kamratstöd är påverkansarbete. Vissa gruppmedlemmar sitter i olika förtroendeorgan i branschen, någon håller på i sociala medier, en annan med konsumenter. Smågruppen ger sällan kraft och tilltro till att driva framåt de gemensamma frågorna. Man får det bekräftat att medlemmarna i gruppen är på rätt väg, fortsätter Susanna Vehkaoja, utvecklingschef hos Nautasuomi, som själv är dikouppfödare.

Vehkaoja konstaterar att gruppan dan har varit bra ända från början.

- Och den har förbättrats allt eftersom vi har lärt känna varandra bättre. Samtidigt har mötena varit trevlig omväxling till vardagsarbetet. De har fått gruppdeltagarna att fundera på sina egna arbetssätt, vare sig man kunnat förändra dem eller inte. I allmänhet är förändring av arbetssätt kopplade till ekonomiska effekter, konstaterar Vehkaoja.

I projektet samlades deltagarnas erfarenheter av smågruppsverksamhet. I dessa avspeglas smågruppsverksamhetens omfattande positiva effekter.

”Det bästa är att träffa kollegor och att höra och se vad andra gör på sina gårdar. Inledningen är ok, men bäst är berättelserna från gårdarna om såväl framgångar som motgångar. Gårdsbesöken är det bästa. Man lär sig av allt och yrkes stoltheten stärks.”

”Med pålitligt folk i gruppen kan man diskutera produktions siffror och ekonomiska siffror, göra jämförelser och prata utan omskrivningar.”

TÄVLINGSINSTINKT OCH UTNÖTNINGSSTRID

I smågrupperna är stämningen mer uppmuntrande och positiv än till exempel i stora sociala mediegrupper.

- I WhatsApp-gruppen kan även en motgång vändas till humor. I Södra Österbottens smågrupp har utvecklingen av betesgång delvis varit en utnöttningsstrid, men också ömsesidigt peppande och till slut en heder ssak, påminner Vehkaoja om betydelsen av det långsiktiga arbetet.

De kommentarer som samlats i projektet övertygar också om smågruppsverksamhetens utvecklande insats.

”Att det var bra att minska betesskiften visste man ju redan tidigare, men när det pratades gång på gång om det i smågrupperna, så blev det så också på den egna gården.”

”När man är samlad i grupp så kommer yrkes stoltheten fram och så vill man inte vara sämre än de andra och där ingår också tävlingsinstinkt och ibland lite hets.”



SMÅGRUPPEN HAR PLATS FÖR OLIKA GENERATIONER

De yngre deltagarna ser nätverkandet som smågruppen för med sig som viktigt. De unga värdesätter erfarenheten hos dem som varit länge i branschen och på motsvarande sätt får de äldre energi av de ungas entusiasm och intresse. Johanna Näreranta som leder projektet Produktiva Diko har lagt märke till att smågrupperna har sänkt tröskeln för att delta även i annan verksamhet.

”Jag upplever att jag lär mig nya saker som jag kan använda för att utveckla min gård och därigenom klara mig bättre. Gruppsammansättningen med gårdar med samma produktionsinriktning är också viktig. Folk delar med sig av alla möjliga små, men praktiska knep, till exempel att klippa svanshåret på de kor som kalvat som ett tecken på att de redan har kalvat.”

”Som gammal i branschen vill jag hålla mig uppdaterad. Det har varit en glädje att följa yngre entusiastiska producenters verksamhet och se att de kommer med även med en baby i famnen.”

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden



EXPERTENS KOMMENTAR

Utvecklingsprojekt säkerställer fortsatt produktion

I utvecklingsprojekt är tron på framtiden viktig – därför sattes stöd för och säkerställande av fortsatt nötkötts- och mjölkproduktion som det viktigaste målet för nya utvecklingsprojekt.

Tre utvecklingsprojekt som startade under året sparkades i gång snabbt och de första smågrupperna fylldes snabbt. Den viktigaste uppgiften för projektarbetarna var att omvandla utvecklingsprojektens planer och mål till konkreta åtgärder som hjälper gårdarna att hitta konstruktiva lösningar som svar på frågan ”Hur går vi vidare?”.

Det enda som är säkert är att världen ständigt förändras. För gårdens kontinuitet är det därför viktigt att företaget är förändringståligt. Det är bra att redan i förväg fundera på och skapa visioner för produktionsutveckling i olika scenarier. Detta ger utvecklingen på gårdsnivå systematik och beredskap för framtiden – och utvecklingen blir ett långsiktigt arbete i stället för små ryck. De tre nystartade projekten (Nauta ja Maito Itä, Nauta ja Maito Länsi samt Märehtijöissä Tulevaisuus 2.0) samarbetar kring ett nytt verktyg som ska hjälpa med att utveckla förändringståligheten på gårdarna.

BEREDSKAP FÖR FORTSÄTTNINGEN

Ur en efterträdarens perspektiv är det viktigt hur produktionen ser ut som helhet vid tidpunkten för affären.

Genom verksamheten i utvecklingsprojekten försöker man få producenterna att tänka på vilka saker i produktionsekonomin som kan utvecklas proaktivt redan innan gården går vidare till nästa person. På det sättet får efterträdaren direkt vid starten bra utgångspunkter för företagsverksamheten och behöver inte direkt börja med det mest grundläggande. Man ska med andra ord fundera på vad i produktionen man kan utveckla nu eller vilka investeringar, större eller mindre, det lönar sig att göra redan i nuläget eller de närmaste åren.

Utvecklingsprojekten erbjuder ett forum för gårdarnas utvecklingsdiskussioner. Webbinarier, smågrupperna och andra evenemang fungerar förutom som ett forum för informationsdelning, även framförallt som tankeväckare och uppmaning till lösningssorienterade åtgärder.

I målsättningarna för alla projekt skrevs också in att skapa en positiv atmosfär i branschen. Detta strävar man efter i all kommunikation, såväl i producentkontakter som i kommunikationen utåt. Hur vi själva kommunicerar och talar om branschen påverkar starkt även hur attraktiv branschen ter sig för unga. Nötutvecklingsteamet tror på sitt budskap – jordbrukare är världens bästa, och viktigaste, yrke.

Leena Jokinen

expert, kommunikation och projektadministration

VERKSAMHET RIKTAD TILL UNGA I UTVECKLINGSPROJEKTEN!

I projekten finns också verksamhet som speciellt vänder sig till unga producenter eller dem som tänker bli producenter! På det sättet ger vi unga möjligheter att nätverka, vara kreativa och utvecklas tillsammans. Följ projektens verksamhet i sociala medier @atria.nautakehitys och kom med genom att kontakta nautakehitys@atria.com.

Medfinansieras av Europeiska unionen

Ständig utveckling skapar grund för framgång

I våras hade lantbruksråd Seppo Paavola varit styrelsens ordförande i Atria under tolv år.

Våren 2024 tilldelade Republikens president **Seppo Paavola** titeln lantbruksråd. Titeln söktes av andelslaget Itikka, Lihakunta, Atria Oyj, Andelslaget Österbottens Kött, Jokilaakson Osuuspankki, andelslagens centralorganisation Pellervo och MTK Keski-Pohjanmaa. Detta var ett fint tack och hedersbetygelse åt Paavola för det arbete som han utfört.

– I själva verket var jag i början emot tanken, skrattar han.

Men inför Ahti Ritolas och Lassi-Antti Haaralas argument gav jag efter. Jag ser att titeln inte är ett erkännande bara för mig, utan även för de sökande organisationerna.

FÖRBÄTTRAD DIALOG

Seppo Paavola har varit odlare och producent på heltid sedan 1996. I Kaustby driver han en gård med smågrisproduktion tillsammans med sin bror Vesa. Han upplever att respekten för producenter har ökat under den tid som han har suttit i Atrias styrelse och andelslaget Itikkas fullmäktige.

– Både förståelsen av primärproduktionens betydelse och uppskattningen av den har klart vuxit inom Atria under ett drygt decennium.

Goda exempel på detta är enligt honom tankesättet från åker till bord och

producenternas namn på produktförpackningarna.

– Å andra sidan har också producenternas förståelse för affärsverksamhetens lagbundenheter ökat. Med andra ord har båda sidorna fått bättre förståelse av hela kedjan. Atria behöver producenter och producenterna Atria.

”Det lönar sig att sträva efter att vara så bra som möjligt i sin egen produktion.”

KONJUNKTURER OCH INVESTERINGAR

För att jordbruksbranschen ska vara attraktiv för kommande generationer måste det enligt Paavola helt enkelt finnas verkliga möjligheter till ekonomisk framgång i branschen.

– Konjunkturerna växlar även i jordbruksbranschen. Alla månader är olika. Företagsverksamheten bör ändå som regel vara så lönsam att man kan anställa arbetskraft och investera till exempel i teknik som underlättar verksamheten. Detta möjliggör bättre produktionsresultat, men även fritid, vilket är ett krav hos de generationer som ska ta över.

Paavola påminner att jordbruk är en bransch som binder kapital.

– Branschen kan inte jämföras med serviceföretag som i princip har arbetslagare och laptoppar. Det är olika lagbundenheter som gäller. Investeringarna och rörelsekapitalet binder väldiga mängder pengar, därför får inte många saker gå fel samtidigt i verksamheten.

Eftersom branschen binder mycket kapital och det även krävs investeringar för framgång, kommer samtalet också in på finansiering.

– Det krävs investeringar för att hänga med, vilket på längre sikt innebär att nya lösningar måste hittas för finansiering. Genom regleringar har bankerna förlorat möjligheterna till viss riskutlåning, vilket gör det svårare att få lån. Vår önskan är att jordbruket i samband med uppdateringen av lagstiftningen gällande Finnvera skulle på samma sätt som andra företag komma innanför ramen för Finnveras tjänster.

NYCKLAR TILL FRAMGÅNG

Några direkta nycklar till framgång kan han inte ge någon, men konstaterar att grundprincipen alltid har varit samma.

– De bästa gårdarna klarar sig i alla konjunkturlägen. Det lönar sig alltså

SEPPO PAAVOLA

- Hemmahörande i Kaustby
- Utbildad agrolog
- Jordbruksföretagare sedan 1996
- Sedan 2021 ordförande för förvaltningsrådet i andelslaget Itikka och styrelseordförande i Atria Abp. Dessutom bl.a. ordförande i Jokilaaksojen OP.

att sträva efter att vara så bra som möjligt i sin egen produktion. Goda produktionsresultat, gårdens skick och genomtänkta investeringar, detta leder redan långt.

Han uppmuntrar också producenterna till ett nära samarbete med Atria och A-Producenter.

– Jag har följt saken länge och märkt att aktivt deltagande lönar sig. Att suga i sig kunskap, delta i utbildningar och utvecklingsarbete ger snabbt goda resultat.

MOTSTRIDIGHETER PÅ MARKNADEN

Paavola har några tydliga önskemål till detaljhandeln och statsmakten.

– Det ställs höga krav på Atria i ansvarsfullhetsfrågor, vilket är helt rätt. Men det är motstridigt att det ställs höga krav på den inhemska livsmedelsproduktionen, samtidigt när man med priset som argument importerar produkter som inte uppfyller de finländska produktionskraven.

Med samma argument skulle han också vilja utveckla bland annat upphandlingslagen.

– Inom lagarnas ram ställs kostnadsökande krav, men i offentliga upphandlingar har man inte behövt betona ansvarsfullhet. På produktionen av livsmedel ställs bestämda villkor, men inte på upphandling av dem. Det är positivt att ansvarskriterierna för offentliga upphandlingar av livsmedel och måltidstjänster har förnyats. Förhoppningsvis syns detta framöver även i verkligheten i genomförandet av offentliga upphandlingar.

Det är en balansgång att svara på ansvarsfullhetskraven.

– Atria och producenterna måste ligga ett steg före den allmänna ansvarsfullhetsnivån, men vi får inte straffa ut oss med priset på grund av det. ■

Andelslagens vinstfördelning cirka 8,8 miljoner euro

Utöver vinstutdelningen betalar andelslaget Itikka och Lihakunta sina medlemmar mycket konkurrenskraftig ränta på det placerade kapitalet, det vill säga andelskapitalet.

Ilkka Nykänen, verkställande direktör för andelslaget Itikka och Lihakunta konstaterar att när säkerhet och avkastning är viktigast tål en investering i det egna andelslagets andelskapital att jämföras med vilken investering som helst.

– När andelslagets ekonomiska situation tillåter kan dessutom återbäring av överskottet betalas i förhållande till hur mycket tjänster som utnyttjats, påminner Nykänen.

Varje medlemsantal andelar förändras om omsättningen mot Atriakoncernen (A-Producenter och/eller Atria) förändras.

– Andelar som berättigar till 2025 års resultat ska betalas senast den 15:e december i år. Det är alltså dags att kontrollera situationen för ditt eget medlemskap. Mer information om ditt medlemskap får du av din kundrelationschef.

STORA FÖRDELAR I BESKATTNINGEN

I beskattningen av gårdar räknas bland annat medlemsandelarna i producerandelslag in i nettoförmögenheten.

– I beskattningen av gårdar som drivs som aktiebolag gör detta det möjligt att betala ut en lättare beskattad utdelning till bolagets ägare. Gården har dessutom möjlighet till effektiv skatteplanering till exempel genom skattefri ränta som betalas till ett aktiebolag för insatsskapitalet. Även förhållandet mellan löneinkomst och/eller andelsvinst som tas ut från aktiebolaget förbättras.

I beskattningen av en enskild näringsidkare delas inkomsterna från jordbruket ini kapitalinkomst och förvärvsinkomst med jordbrukets nettoförmögenhet som grund. Vid avstämning av den totala nettoförmögenheten värderas andelarna till andelens jämförelsevärde (se tabell 1).

– Exempelvis är enligt andelslaget Itikkas beskattningsbeslut 2023 A-andelens jämförelsevärde i inkomstbeskattningen för 2024: 822,23 euro. Detta jämförelsevärde använder medlemmarna i 2024 års beskattning. Andelens nominella värde är 250 euro, säger han.

MED ANDELSKAPITAL FÖRBINDER MAN SIG TILL ÄGARSKAP

Medlemmarna i andelslaget binder sig ekonomiskt till andelslaget genom andelskapitalet.

– Lihakunta har under de senaste åren betalat 24–25 procents ränta på andelskapitalet. Andelslaget Itikkas genomsnittliga ränta på andelskapitalet har varit cirka 17 procent under de senaste fem åren. Skillnaden i andelslagens ränta på andelskapitalet beror på förhållandet mellan producerat kött och andelsägande mellan andelslagen.

”Andelslagens fullmäktige beslöt på styrelsernas förslag att betala en toppavkastning till sina medlemmar.”

Utöver den ränta som betalas på andelskapitalet kan andelslagen, när de ekonomiska resultaten tillåter, betala ut en del av resultatet som återbäring på överskott till sina medlemmar i förhållande till deras användning av tjänster hos andelslaget. Så gjordes till exempel för räkenskapsperioden 2023.

– Andelslagens vinstutdelning till sina medlemmar för räkenskapsperioden 2023 är cirka 8,8 miljoner euro. En god ekonomisk situation gjorde en fortsatt stark vinstutdelning till ägarerna möjlig. Andelslagens fullmäktige beslöt på styrelsernas förslag att betala en toppavkastning till sina medlemmar, betonar Nykänen.

Till medlemmarna betalas enligt beslut av Lihakuntas fullmäktige 22 procents ränta för A-andelar, 2 procent för B-andelar och 1,7 procents återbäring av överskott. Andelslaget Itikka delar ut 14 procents ränta för A-andelar, 2 procent för B-andelar och 0,7 procents återbäring av överskott.

– Atrias framgång är den viktigaste faktorn för att andelslagen ska kunna

göra en betydande vinstutdelning till sina medlemmar. Även övriga affärsverksamheter stöder andelslagens vinstutdelningsförmåga.

DEN EKONOMISKA BETYDELSEN AV MEDLEMSKAP ÖKAR

Andelslagen har producerat mat under redan mer än 100 år och förändrat sin verksamhet enligt såväl konsumentvanor som branschens förändring.

– I den nya värdegrunden måste värdekedjan för kött förmå att utöver köttråvara kunna producera positiva miljöeffekter. Det är en ny utmaning för andelslagens producenter som fortsätter i branschen. Satsningarna på miljö och bland annat vårt koldioxidneutralitetsmål är ständigt närvarande. Atria och Atrias andelslag har de muskler som krävs för att hänga med i utvecklingen, betonar Nykänen.

– Samarbetet koncentreras ytterligare när medlemskaran minskar och engagemang ökar. Detta är framtidsbild när vi går över i 2030-talet. ■

EXEMPEL	
En medlem hade tio andelar år 2024, vilket innebär en insättningskyldighet på 2 500 euro. Medlemmen hade betalat 2 000 euro i A-andelsavgift.	
Insättningskyldighet	10 x 250,00 = 2 500,00
Betalt A-andelskapital	2 000,00
Tillgångar som ska anges i skattedeklarationen	10 x 822,23 = 8 222,30
Skulder som ska anges i skattedeklarationen	2 500,00 - 2 000,00 = 500,00
Nettoförmögenhet ökad av andelarna	8 222,30 - 500,00 = 7 722,30

A-Foders sommARBild- tävling

Vinnarna i A-Foders
sommARBildtävling är här!
Vi har kontaktat vinnarna,
och priserna, Atrias
presentprodukter, är på
väg till dem. Tack till alla
deltagare!



♥ @oanperantila Ojanperäs gård sköts
av en familj på tre.



♥ @aukiapaavo Bästa säsongen bakom ratten.



♥ @pietintila Några insekter bråkar med Täpinä.

SKÖRDESÄSONGENS GODSAKER



Skördesäsongens gräddiga kycklinggryta

6 portioner
Tillagningstid cirka 50 min

1 lök
4–5 vitlöksklyftor
1 medelstor zucchini
2–3 morötter
olja för stekning
2 pkt Atria Rustika bitar av kycklingfilé 350 g
1 tsk salt
3 dl matlagningsgrädde
1 dl vatten
1 msk vetemjöl
½ tsk salt
5–6 lagerblad
1 msk honung
250 g körsbärstomater
2 msk grovkornig senap (eller 1 msk dijonsenap)
1 tsk grovmalen svartpeppar
2 msk hackad färsk timjan
Som tillbehör t.ex. couscous, ris eller korngryn

1. Skala och hacka löken och vitlöken. Skär zucchini och morötterna i bitar.
2. Hetta upp oljan i en stekpanna och sautera löken och vitlöken några minuter. Lägg sedan över dem i en rymlig gryta. Stek sedan zucchini och morötterna i en skvätt olja och lägg över i grytan.
3. Tillsätt lite olja i pannen och stek Rustika bitar av kycklingfilé cirka 10 minuter, vänd dem emellanåt. Smaksätt bitarna med salt och lägg i grytan.
4. Blanda matlagningsgrädde, vatten, vetemjöl och salt och häll ner i grytan. Tillsätt också lagerbladen och honungen, hetta upp till kokning och låt puttra på medelvärme cirka 10 minuter.
5. Tillsätt körsbärstomater, senap, svartpeppar och timjan i grytan och låt sjuda på medelvärme ytterligare 10 minuter.
6. Smaka av och tillsätt vid behov salt och andra kryddor. Servera skördesäsongens gräddiga kycklinggryta vid skördetid med till exempel couscous, ris eller korngryn.



Lindströms köttfärslimpa

4–5 portioner
20 min + 40 min gräddning

Köttfärsmassa
1 dl skorpmjöl
1 ½ dl vatten
Atria Malet kött av nöt och gris 400 g
1 liten finhackad lök
200 g rivna inlagda rödbetor
1 ägg
1 tsk salt
en nypa malen svartpeppar

Dessutom:
1 kg fast potatis
4–5 små lökar
½ dl rybsolja
1 tsk salt
1 tsk torkad timjan
en nypa malen svartpeppar
kapis och minigroddar som dekoration

Kaprisyoghurt:
2 dl turkisk yoghurt
1 msk hackad kapis
1 tsk senap
en nypa salt
en nypa malen svartpeppar

1. Tillred köttfärsmassan: Blanda skorpmjölet och vattnet i en skål. Tillsätt övriga ingredienser till köttfärsmassan och blanda till en jämn smet. Låt massan vila.
2. Tvätta potatisen noga. Dela små potatisar i två och skär större i fyra delar. Skala och klyfta lökarna. Bred ut potatisarna och löken på en ugnsplåt med bakplåtspapper. Blanda ner olja, salt, timjan och svartpeppar i dem.
3. Forma köttfärsmassan på mitten av ugnsplåten med potatis och lök runt om.
4. Grädda cirka 40 minuter i 200 grader tills köttfärslimpan är genomstekt.
5. Rör ihop ingredienserna till kapisyoghurten. Servera köttfärslimpan och potatisarna med kapisyoghurt.



Designa och sticka jubileumsstrumpan för A-Foders 20-årsjubileum!

Stickar du fler strumpor än du behöver? Vi utmanar alla stickentusiaster att designa varumärkesstrumpan till A-Foders 20-årsjubileum. Du kan skicka en bild på strumporna du stickat till: alkutuotanto.markkinointi@atria.com. Om du vill kan du också posta strumporna till vårt kontor:

**Atria Oyj, Viestintä, Itikanmäenkatu 3, Seinäjoki
PB 900, 60060 ATRIA**

De bästa strumpmodellerna belönas och publiceras i årets fjärde Atria Producenter-tidning som kommer ut vecka 50. Du kan dela en bild på varumärkesstrumporna på sociala medier med hashtaggen **#ARehu20sukka**.

Vi är med på Jordbruksmaskinsmässan i Helsingfors 17–19.10

Kom och träffa våra experter på spannmålshandel och utfodringsplanering i A-Foders monter **3f17**.

Läs mer om mässan på Jordbruksmaskinsmässans webbplats: maatalouskone.messukeskus.com

Vi ses på mässan!

Webbinarier varje vecka 12.00–13.30

Följ: [@atria.nautakehitys](https://twitter.com/atria.nautakehitys)

Nötkreatursproducenternas höstluncher – boka din plats nu!

På nötkreatursproducenternas höstluncher njuter vi av världens bästa kött och lyssnar på aktuella presentationer av Atrias primärproduktion. Nötkreatursproducenternas höstluncher arrangeras på följande orter:

Torneå ons. 16.10 | Kuusamo tors. 17.10 | Kalajoki ons. 30.10 | Nivala tors. 31.10 | Kiuruvesi tis. 5.11 | Kuopio ons. 6.11 | Nurmee tors. 7.11 | Juva ons. 13.11 | Kouvola tors. 14.11 | Jyväskylä tis. 26.11 | Ikaalis ons. 27.11 | Tammela tors. 28.11 | Seinäjoki ons. 4.12

Närmare information och anmälan på Nötkreatursproducentens skrivbord, på sidan Aktuellt.



Påminnelse om förhållandena vid lossning av foder

Vi vill i all vänlighet påminna om att området framför silon ska hållas snyggt och fritt från onödiga föremål. En säker lossning av foder som görs i rätt tid är till fördel för alla våra producenter och förare. Vi tackar för er omsorg.

Följ oss i sociala medier

Följ A-Foder på Instagram (@arehuoy) och Facebook och ta del av aktuella nyheter om produkter, evenemang och kampanjer. Du får användbara tips om till exempel djurens välbefinnande och utfodring. Genom att följa A-Foder är du med i odlarnas och fodertillverkarnas gemenskap. Du kan dela med dig av dina egna erfarenheter och få kamratstöd. Följ också våra utvecklingsprojekt [@atria.nautakehitys](https://twitter.com/atria.nautakehitys).



Stöd till branschen under framtidens omvälvningar

Den nya verkställande direktören för Atrias ägarandelslag, Ilkka Nykänen, anser det vara viktigt att finnas nära producenterna och stöda den finländska jordbruksproduktionen.

*Ilkka
Nykänen*



”Det är viktigare att lyssna än att tala.”

Vem är du och vad gör du?

Jag är Ilkka Nykänen. Hemorten är Maaninka i Kuopio, men jag jobbar oftast i Seinäjoki. I mina uppgifter ingår intressebevakning för andelslagen, administration och samarbete med Atria. Mina hobbyer är motion och husrenovering.

Din favoritmat?

Mina favoriter är oxfilé, korvgryta, köttmakaronilåda och wienerschnitzel. Viktigast är goda råvaror och en skicklig kock.

Vad består din arbetsdag av i allmänhet?

Dagarna består av möten i såväl Teams som ansikte mot ansikte samt operativt arbete. Mötena ger ofta upphov till uppgifter som jag jobbar vidare med. Dessutom sköter jag andelslagens projekt och administrativa uppgifter.

Varför har du sökt dig till att jobba inom primärproduktion?

Jag har varit 30 år i arbetslivet, huvudsakligen inom primärproduktion och jordbrukshandel. I mitt arbete är det viktigt att finnas nära producenterna och stöda den finländska jordbruksproduktionen.

Berätta om din största framgång på jobbet?

Vi byggde upp ett omfattande återförsäljningsnät för John Deeres jordbruksmaskiner i Finland på

fem år från noll. Jag är stolt över den processen och nu går arbetet vidare under andras ledning.

Det viktigaste du har lärt dig av våra producenter?

Saker bråkar, inte människor. Förtroende är avgörande, sprickor i det gör verksamheten svårare. Förenkling och nätverksbyggande är nyckeln till utveckling. Det är viktigare att lyssna än att tala.

Vad betyder det för dig att arbeta i Atria-kedjan?

Arbetet i Atria-kedjan innebär deltagande i den finländska jordbruksproduktionen och branschens utveckling. Nu fokuserar jag på att stöda producenterna i förändringen av produktionsstrukturen.

Komplettera följande mening: Mat från Atria...

är god, säker och alltid inhemsk.

Hälsningar till våra producenter?

Antalet gårdar minskar och branschen polariseras. Jag önskar att varje producent hittar den bästa lösningen för sin framtid och ser realistiskt på saker. I Atria har det fattats kloka beslut, och verksamheten präglas av professionalitet och utvecklingsvilja. Låt oss blicka framåt och ha fötterna på jorden.

LIHA- AKATEMIA

 **ATRIA**
PRODUCENTER

6–7.2.2025

SOKOS HOTEL TORNI TAMPERE

ÅRETS MEST OMTALADE EVENEMANG ÄR HÄR IGEN

Förbered dig på att fördjupa dig i köttbranschens hetaste samtalsämnen och snappa upp de bästa tipsen –Köttakademin 2025 är nämligen på gång, och det evenemanget vill du inte missa!

Åter utlovas en mäktig samling av toppkunnande från proffsen inom köttbranschen, aktuella teman och nya perspektiv på produktionen. Vare sig du är gammal i gården eller nykomling så är det här stället där man lär sig, nätverkar och utbyter tankar om matproduktionens framtid – och så njuter vi naturligtvis av det goda sällskapet.

I Köttakademin belönas också de bästa gårdarna. Alla Atria-avtalsproducenter, A-Foders kunder och intressegrupper är välkomna till evenemanget.

Kom med och häng och lär dig nytt! Kika på programmet och boka din plats
atrialihaakatemia.fi